

MAGYAR
GENTRY-TÖRTÉNETEK

ÍRTA

KEMECHEY JENŐ.

SZEGED.

ENDRÉNYI TESTVÉREK BIZOMÁNYA.

1891.

Nyomatott Endrényi Testvéreknél Szegeden.

RÁKOSI JENŐNEK.

AZ ÖRÖK MENYASSZONY.

A csatamezők őrtüze égett.

Felgyújtott falvak barna füstös lobogványa csapkodott föl az egekre.

Tűz volt az égen, a házak tetőin, a szívekben és a szemekben.

A boszú és a lelkesedés tüze.

Állampolgári és nemzeti szabadságának tudára ébredt vitézeknek lelkesedése s megrendült, öröklött hatalmukat védők seregének boszúja pirosítja be drága ember-vérrel a mezőket és az utakat.

Vajon ebben a tűzben égett el. vagy egy vértócsában fuladt meg *Kaponiiai* István, a magyar szabadságharcz egyik ifjú guerilla-vezére? nem tudni.

Csak elveszett.

Soha senki nyomára nem akadt.

Abban az időben olyan veszteségek érték a nemzetet, hogy az általános gyász közepette hamarosan észre se vették, ki hiányzik az emberek közül?

Sokan hiányoztak: nagyok, előkelők. Ezeknek elvesztőt se tartá névszerint számon a megfélemlít és késő bánatba borult közönség. Miért tartották volna tehát számon a Kaponyay István emlékét?

Egyszerit, jómódú, alig 23 éves, fiatal föld-birtokos volt, aki alig három hóval a világosi fegyverletétel előtt szökött haza Göttingából, ahova a gondos nagybácsi, a bécsi titkos tanácsos rejtette el, nehogy hírt halljon a hazai dolgokról; mert aki hírt hallott arról a fönséges, magasan szárnyaló lelkesedésről, amely idehaza olcsóvá tette az életet és drágává az édes hazát: annak nem volt az idegenben maradása. Hanem hát Göttingába is elhatott a hír. És Kaponyay. mihelyt hazajött, béreseiből, kocsisai- és kanászaiból egy guerilla-esapatot szervezett s fegyelmezetlen csapatával vakon belerohant a harcok viharos forgatagába.

Ép oly bátran, vitézül viselte magát, mint igen sok más jó katona s egy véres összeütközés után és egy másik véres összeütközés előtt oltárhoz vezetett egy tizenhét éves leányt, *Bolyt Klárát!,-át.*

Ifjú szívek ezekben a viharos és forró időkben hamar egymásra találtak.

Ebben a másik véres ütközetben aztán elveszett nyomtalanul és anélkül, hogy szép menyasszonyának fehér gyöngykoszorúját érintette volna.

A megrendítő tragédiák között ez az eset csak egy megszokadt idyll volt, amelyre rá se gondoltak a megjében.

Csak egy fiatal szív őrzötte meg emlékét.

Ennek a szívnek a legnagyobb hőse, örök bálványa maradt Kaponyay István mindvégiglen.

Özvegyi fátyolét nem tette le soha, még akkor sem. mikor öreg vére ezen a fátyolon keresztül tört utat magának.

Bolyi Klára, a szűz asszony kereste és nem találta meg férjét.

Pedig nem maradt cserjebozót, gazzal fidvert szárítatlan ugar, nádas ér és kalokányos tófenék, amit ki ne kutatott volna. Hány temetetlen, oszladó hullaarczot emelt föl, hogy hősére találjon. De hasztalanul fáradozott.

Így csak egy üres koporsót temethetett el a harsak közé. Hanem ezt az üres érczoporsót azért csak úgy végig sírta és végig csókolta, mintha az örökre elveszett kedvesnek átszűrt szive benne lett volna.

A sírt harmatos kis kezeivel maga ültette tele virággal, maga öntözte meg pirkadó hajnalban és a leszállt est homályában.

Körülkerítette aranynyal bevont, dárdás hegyű bronz rácsozattal és büszke márvány-emléket állított föléje.

Ez az üres sír s ez a megkoszorúzott márványkő lett az ő oltára, amelynek lépcsőjére mindennap

ráborult könyes arczczal s amelyet soha nem hagyott úgy ott, hogy fogadást ne tett volna:

— Én édes hitvesem, én bálványom, örökre a tiéd maradok.

De nem is volt más senkije.

Egyedül állott a világban.

Ennek a sírnak üres koporsója volt az összes rokonsága.

A csöndes emberek észre se vették az üres sírnak ezt a szép özvegyét.

Hanem egyszer, mikor a fájdalmak már kissé csitulnak s a megdöbbenés nyomán a borús rezignáció terült el a sziveken, egy hír mégis erre a sírra irányítá a közfigyelmet.

Szomorú családi körökben titkon sugdosták, hogy a megyefőnök, valami Stumpf Eleázár, előbb gyöngéd szavakkal kísérelte meg az özvegyi fátyolt levenni Bolyi Klára bánatos arczárói s utóbb, amikor a szerelmes szavak nem használtak, egyszerűen elhurczoltatta a márvány-émlék alól.

A megyefőnököt másnap szíven szúrva találták meg beamterei hálósobájában, Kaponyay Istvánná pedig csak a hatvanas évek rövid hajnalhasadása idején került haza a szomszéd vármegyéből, hol egy úri családnál először mint szolgáló, majd szobaleányként s végre mint nevelőnő bujdosolt.

Rövid időre fölcsillant a szabad idők verőfényes napja.

Darutollas kalapban jártunk és kék földü. fehér babos szoknyában. Ez volt a *honi-viselet*.

Pengett a sarkantyú, áradt a hazafias szó csillogó, fodros habit folyója és lelkünkre szállt egy becsületes, hazafias érzés, az igaz ügyért elesettek iránt való kegyelet mély és hatalmas érzése.

Bolyi Klára újból elfoglalta helyét a halott nélkül való sír fölött.

Némelyek úgy regélték: nem is volt ő a második vármegyében guvernánt. hanem a közeli falvakban bujdokolt s akár a hold szelíd fénye növesztette meg az éjszakai árnyékot, akár zivataros hófürgeteg ordította meg a farkasokat. Bolyi Klára minden éjjel megjelent a sírnál és szeretettel, gondal rendbeszede.

Egy fiatal poéta megható verset irt vigasztalan fájdalomról. A költeményt olvasták és szavalták az egész vármegyében.

Volt valami megható és volt valami sajátságos ez *örök mély* gyászában.

Az emberek kezdettek széles körben foglalkozni vele. Kis idő múltán úgy tekintettek reá. mint egy Niobéra, akinek örökké van oka szenvedő arcczal tévelyegni a gyógyulok és sarjadzó reményekben vigasztalást talált emberek között.

Sőt az elveszett, könnyűvérű, egyszerű guerilla vezér alakja is folyton nőtt ez örök menyasszony következetes gyásza által.

Akit a Niobe nap-nap után megsirat: az bizonyára nagy és nemes szív lehetett. Ez az örök keserv csak egy végtelenül nagy veszteségnek lehet a folyománya.

Kaponyay István e gondolatok hátán a megye első hőségé emelkedett. Vitézsége és honszerelméről legendák keltek szárnyra. Eleinte szerény alakban, majd a csaták félisteneit körülvevő fénynek sugárzásával s végre is mindenki meggyőződött arról, hogy Zemplén megyének Damjanicha senki más, csak Kaponyay István volt.

Talán el sem esett a zemplényi révnél, hanem ott akasztották föl őt is Aradnál a tizenhárom előtt, vagy után, vagy között.

Ki tudja?

Mért ne lehetne a nemzet szabadságherezának örök emléké dicő mátyrjai között elfeledte!) egy a bodrogközi nemesek közül is!

Bizonyosan ott halt meg ő is a dicsők között s nem vad kozákok lovainak patái gázolták be a a lapos rét dágványába.

Ennek az asszonynak gyásza közgyász, ennek az asszonynek vesztesége közveszteség s ez asszony megtagadná a társadalom közös kegyeletét, ha örök menyasszonyságának gyászfátyolát fölcserélné egy eluzionos fehér fátyollal.

Hej! pedig üdvösséges szép arcza. csillogó nagy szemei, fehér homloka a fekete gyász alatt, hány ifjú szívét lobbantotta tüzre.

Nem ment férjhez, tehát *honleány* lett: elnöke minden jótékony egyletnek, köztekintély, akinek az alispán is kezet csókol s nem indulhatott meg társadalmi mozgalom, amelynek eredménye biztosításához ne lett volna szükség az ő személyére.

Hazafias hangú. képes lapokban megjelent az arcképe. fején gyászfátyollal s a nagy idők nagy embereinek özvegyen maradt hitvesei levelezésbe bocsátkoztak vele.

Ezek a levelek mind telve voltak a nagy honleány iránt érzett hódoló tisztelettel.

Bolyi Klára eleinte idegenkedett a nagy megtiszteltetéstől s a szívében örökké ragyogó ifjúságban élő vőlegénye emlékének tudta be. Később már természetesnek találta.

Nem maradt nap el, hogy a sírt, melynek bizonyára az aradi golgotha alatt porló halottjáról egyre terjedtek a hazafias legendák, meg ne látogatta volna, hogy a márvány-emlék ragyogó talapzatára le ne hajtotta volna lassankint őszülő fejét és hogy szemeinek friss kényeivel ne öntözte volna meg a megyei ifjúság által «a hősnek dicső emlékezetéül» sírra helyezett koszorúkat.

Eljöttek az idők, hogy az ifjak minden év egy napján «föltépték a 67-es nemzeti kiengesztelődésnek leplét», elzarándokoltak az örök menyasszony kertecskéjébe. a mártyr sírjához: ott a nagy megemlékezés fáklyavilágánál beszédeket

tartottak s e beszédekben elsorolták a nagy halottnak évről-évre dicsőbb színben feltűnő harci tetteit. Az üres sir halottjának alakja a miiltak ködébe hanyatlott évek folyamán az «epigonok szellemvilágában» végre is felnőtt a *tizenháromig*.

Többé nem volt kétség benne, hogy a bájos Bodrogköz csak olyan nagy férfiút adott a hazának, mint az ország bármelyik része.

Ha még egyszer olyanok tudnánk lenni, hogy még a halottakkal is versenyezzünk a haza- és szabadságszeretemben. De ma, — mily fordulása az időknek, — még *élő* nagyjainkat is lejáratjuk.

A helyi büszkeség követelte, hogy a meg) e festesse le a dicsőnek képét gyülésterme számára. Úgy is üresek a magas, szürke falak.

Volna-e most már asszony, aki ezt a nevet: «*Kapónyay özvegye*», fölcserélné bármely más névvel s aki ne imádná azt a sirt, amely dicsővé tette gyászolóját? Volna-e asszony, aki ily örök menyasszonyságának gyászfátyolát letépné fejéről egy ötforintos gyöngykoszorúért?

Kaponyay özvegye vezette a nőegylet ügyeit lelkiismeretes pontossággal és egyre nőtt gyászának fényében.

Hanem a közélet magasságában nem lehet csak «úgy élni».

Sem a virágos sír és koszorús emlék, sem a tiszteletbeli állások és a társadalom hódolása nem jövedelmezhet annyit, hogy az évről-évre megcsorbuló vagyon jövedelméből fedezhetőek volnának a noblesse obiige költségei, a házi ipariskola fődözetlenül maradt kiadásai, a hazafias szépirodalmi sajtó pártolása s azoknak a fényes és drága, de nem vidám házi estélyeknek költségei, melyeket a «jó ügy érdekében kellett adnia.

Akit a közszeretet és köztisztelet a társadalmi becsülés csúcspontjára helyezett: annak bizony nem lehetett az áldozatok előtt visszahúzni magát.

Kaponyay özvegye se húzhatta el folyton gyöngülő vállait a reá nehezedő áldozatok súlya alól.

Tehát áldozott, eleinte a pénzintézetek, azután uzsorások kölcsöneinek segélyével; s az özvegyi birtoknak telekkönyvi C. lapján egyre szaporodtak a bekebelezett terhek numerusai.

Közhírséget keltett, mikor a katasztrófa nem volt másképp elhárítható, minthogy a birtokot szabadkézből megvásárolták az özvegy tisztelői. Így az örök menyasszonynak, mire az öregség hava lészállott fejére s a gondok felbarázdálták arcját. csak az ősi ház, a kert s ennek egyre korhadó, megrepedezett, immáron lágyszirmú, illatos fehér virágot se termő hársfái alatt, az aranyos kerítésű sír maradt meg, amelyiknek porló lakója se volt.

Utóbb a viszhangos termekből is, az ősi háznak csak egy sarok szobácskája maradt meg számára.

A dicsőült sírja körül burgonyát és tehénrépát termesztettek a bérlők.

Az egyik nőegylet aztán megvette ezt az épületet. az örök menyasszony ez utolsó remédiumát is kisedővónak. A szobácskát, meg a sírt meghagyta neki *tiszteletből*.

És Kaponyay özvegyének egyre fájdalmasabbá vált zokogását s egyre hangosabb imádságát a márvány emlék alatt, túl hangzottak a pajkos gyermekek élénk kaczagása és nevető zsvivaja.

Ezek már a Nagy Idők után születtek. Még a példáját se látták annak a fenséges kegyeletnek, amivel apáik közeledtek e márványkőhöz.

A gyermekek bizony még attól se rettentek vissza, hogy a sírkerítések napról-napra táguló rácsai között bebújjanak és a sírhalom virágai között játszanak kegyetlen gondatlansággal.

Hogy vérzett ez az öreg szív.

Előbb szelíd szóval, később a méltatlanul sérelmet szenvedők és elkeseredettek kifakadásaival hajszolta el a gyermekeket, hogy leboruljon az üres sír kőtalapzatára, oda nyomja előregült, tisztos arcát a márványemlékhez, az egyedüli drágasághoz, amit magáénak nevezett.

Senkije és semmije nem volt a világon.

Ha álmatlan, átsírt éjszakáinak egyikén meglepné az utolsó betegség, még arra se volna ember, hogy a fölakadt szemeit befogja.

Halottak napja közeledett.

Az az idő, mikor világot gyűjtanak a porladók hamvai fölött s a megrendült élet elzarándokol az enyészet országába, hogy letérdeljen a sáros földre és elsírja magát a múltak veszteségein.

Ennek a napnak estéjén jön el az örök menyasszony üres sírjához is a hazafias fiatalság.

Bolyi Klára már hónapok óta várja ezt az estét, imádott hitvese emlékének e megdicsőítését. Ez a szomorú este az ő világossága.

Az egyetlen, az örök ideáinak emlékkövét és rácsait ilyenkor telides teli díszíti koszorúkkal és lobogó lampionokkal.

Hanem az idén már ezekre a lampionokra s friss koszorúra nem volt pénze.

Mennyi vergődés a gyötrelemben s mennyi gyötrődés a kétségekben kellett ahhoz, hogy ez a tisztas asszony, mikor látta, hogy csak egy mód van a megdicsőült sírjának feldíszítésére, ehhez a módhoz nyúlt.

Szemeit már színtelenné tette a köny, arczát feldúlta a fájdalom s lelkében úgy összekuszálódtak az érzelmek, hogy szinte téveteg örültséggel járt-kelt s fizette lampionokra azt a 15 frtot, amit *szegényárvák fölruházására gyűjtött.*

Majd csak kerül még valami. De nem került

A nőegyletnek be kellett számolni.

Már harmadszor halasztották el az évváró közgyűlést, mert az «elnöknő nem hagyhatta el szobáját.»

Végre is a titkárnak kellett hozzá elmennie, hogy a közgyűlési irományokat elkérje tőle.

A gyerekek azt mondták: egy fél óráig imádkozott ott a sírnál a néni, a kegyetlen hidegben: megcsókolta a márvány követ és imbolygó léptekkel ment szobájába.

A titkár kopogtatott ajtaján.

Gyöngé, megrezzent hangon kérdező Bolyi Klára:

— Ki az?

— Én, a titkár.

— Nem, nem, nem nyitom ki. El akarnak hurcolni, amiért sikkasztottam. Egy hősért tettem. Nem engedem. Nem bocsátom be.

Száraz hangú, fuldokló zokogása áthangzott az ajtó deszkáin.

— Szent Isten, ez az asszony beteg? Ez az asszony ijesztő lázban van! Be kell mennem, akárhogy, — suttogta az egyleti titkár.

Orvosért futott s aztán együtt kopogtatott vele az ajtón.

— Kérünk bebocsátást. Ketten vagyunk az orvossal.

Egy éles sikoly s egy pisztoly durranás lett a válasz kérésükre.

Mire az ajtót betörték s a fojtó lőpor-füstben szétttekintettek, az *örök mennyasszony* szétroncsolt agyából patakszott lábaik elé a vér.

Az «üres sírnak» most már van lakója.

És mondhatják és kiabálhatják a világba százan és ezren, hogy rosszak vagyunk, hogy meleg érzés nem terem szívünkben; én tudom, hogy a szemünkbe könny gyűl, szívünk fölfakad, ha e márvány-
emlékre tekintünk. Nem, nem vagyunk nagyon rosszak még, bizonyoság reá ez az örökké virágzó, kegyeletesen gondozott sír.

AZ ISTENI MATHÉZIS.

Imádja a francziákat.

A párisi boulevardok csillogó köde és szédítő robaja képezik élte legkedvesebb gyönyöreit.

Francziáskodásában annyira ment, hogy ősi hangzású, magyar nemesi nevét is fölcserélte ezzel: *Mr. Coffreffort*.

A jobb lábára biczezent, balszemére hunyorít s mind a két fülére kissé nehezen hall; de azért a legsuttogóbb asszonyt hangot is megérti.

Remekül hajt, az ostort pompásan kezeli.

A napokban Pósvárra rándult ki. meglátogatni a két Pósváry fiút.

Viveur két gyerek. Felséges vadászterületük van, jól játszák a le hombre-t, ezt a specziális francia játékot s konyhájuk egészen párisi.

II.

Kissé megeresztette a gyepelőt, amint befordult a finoman kavicsolt park platánusai közé.

A két deres csikó sebes futtában átkapta a kis könnyű kocsit egy mályvagrupon. mikor a kastély terasza elé ért.

Az erkély kék csikos, bojtos függőnyei mögül egy átható női sikoj hangzott föl. Megijedt valaki a kocsi veszedelmes fordulatán.

Mr. Coffreffort hátra csapta a gyepelőt, ostort s nem minden kíváncsiság s nem minden fürgeség nélkül ugrott le kocsijáról.

Sejté, hogy a két *nőtelen* gyerek valami kecses madárkát rejteget. Ez az ezüst csilingelésű sikoj legalább erre vall.

Sietett föl a szőnyeges lépcsőkön.

Mentében értesült egy inastól, hogy az urak nincsenek idehaza.

— Annál jobb, — gondolá és félreveté a zárt erkély függőnyeit.

Csakugyan. Fitos orrú szösze leány kapaszkodott meg a felfutó borostyán ág-bogaiban.

Széles ujja gazir pongyolájának lecsuszamlott s Mr. Coffrefibrtnak alkalma nyílt egy csoda fehérségű szép kar szemléletébe merülni.

A kerek arcoeskán, nyílt szemeken s a váltak remegésén még meglátszott az ijedelem. De e vállak remegésében s abban a pajkos játékban,

amit a függönyök között besuhanó nyári szellő mívelt a keskeny hajlású halantékókra omlott arany-sárga fürtökkel, — megkapó hűbájt talált Mr. Coffreffort.

— Ah! ez valóban párisi.

III.

Mr. Coffreffort szemei megcsillantak. Monokliját leejtő szeméről. Ahhoz a ponthoz kezdett érni, mely alig van pár arasznyira a remény valóságától.

— Tehát felől *felolvasónő* kegyed kisasszony, — folytató a társalgást.

Igen, uram és átvizsgálom a gazdasági számadásokat. Oh. én *kitűnően számolok*.

— És ezekkel a harmatos kis kacséival írja a numerusokat? Csókolni való kezei vannak, édes kisasszony. Mily kecsesek e rózsás körmöcskék.

Oda hajolt egész közel a kis szöszkéhez.

— De ezekkel a kezecskéekkel *xxúmohii?* — méltatlankodott.

— Nem uram, én *fejből* számolok. Nekem erre kitűnő fejem van. Ám kísérelje meg.

Mr. Coffreffort mélyen szemeibe tekintett barátjának. (Már így nevezte.)

— Mondja édes. — de ne vegye túlságos indiszkrétciónak, mondja, mit fizet kegyednek fölolvasónői és számolói működéséért két barátom?

Antoniette nyakának egy bájos hajtásával jobb vállára omlasztá mosolyra derült arczát, ujját ajkaihoz emelé s félig lehunyt szemekkel, kaezérán és csábítóan tekintett a magyar-franctziára:

— Sokat, nagyon sokat.

— Nos?

— Találja. Nem találja ki? Tehát 6000 forintot.

Mr. Coffreffort nem hült el erre a horribilis összegre; de sőt elkapta mindkét kezét a kisasszonynak.

— Botrány, édesein, botrány. Ilyen kedves ajkak ezüst zöngését nem lehet potom 6000 forinttal megfizetni. Én jó barátja vagyok ugyan Ákoséknak: de mégis megteszem kegyednek az ajánlatot: én *megkétszerezem* ezt az összeget.

Antoinette elfordítá kissé fejét. Mr. Coffreffort drága telivér lovait épp akkor jártatták. Akinek ilyen lovai vannak: az perfekt gentleman.

— Jól van. Áll az alku.

Mr. Coffreffort kivette óráját.

— D. u. 4 óra 30 percz. Ettől az időtől kegyed fölolvasonóm. Olvassa meg, kérem, csókjaimat.

ív.

— Igaz, említette édesem, hogy kitűnően számol *fejből*.

— Kitűnően és pontosan.

— Nos hát osszon el kérem 12 ezret 365 részre.

A fölolvasonő némi gondolkozás után:

— 321.

— Jól van, bár kissé téved; 320 és néhány tizedes. Most ossza el ezt még 24 részre.

— 13 és 9 tizedrész.

— Ossa el ezt 60 részre és szorozza meg 40-el.

— 8 egész 68 század.

Mr. Cotfreffort dühösen fölugrott.

— Ejh! hisz ön nem tud *számolni*. Gyorsan megy ugyan, de rosszul, az eredmény ez: 7.52.

És kivett tárcsájából s letett az asztalra 7 forint 52 krajezárt, mint a 12,000 forintos fölolvasonő és számtartói tiszteletdíj esedékes részletét.

ŐZVADÁSZATON.

Őzre megy a hajtás.

A mátrai *Babar* kissé elterülő, tehát nem túlságosan meredek, zsönge erdejének magasától lefelé húzódva, állanak föl a hajtók. Velük szemben, messze távolban helyezkedik el az úri vadásznépség.

Kopók zsinórjait is lekapcsolják.

A vadászatot rendező erdésznek kürtje felharsan és a fiatal topolyák és cserek elgémberedett, összefagyott, bőven zuzmarás ágai alatt a hajtók riadozó, hangos szóval, csapkodó botok csörtetésével s itt-ott egy-egy tisztán fojtásos lövéssel lár-mázzák le kissé ferde irányban a vadakat az urak felé.

A zshivaj, csörtetés, hujjahózás hangjai még egyáltalán nem hallatszanak el a vadászokhoz. Csak ha egy-egy hajtónak az éles síp-szava süvölt fel, az hullámszik végig a bérczfokon, vagy ha egy ár-

atlan lövés dördült el, az hentereg meg széles reszketésben a tar gályák között.

Derék egy hajtás lesz ez.

Hatalmasan nagy terület, befogva harántékosan. közel száz hajtóval és egy csomó gyorslábú, vakkogó kópéval.

Arról a tisztás dombról, ahol a vadászterület ura áll, meg lehet látni, hogy a messzeségben hol zsvajognak a hajtók.

A fehér fák fölött, a fehér levegőben valami kékessárga szürkesség vibrál.

Botokkal megvert gályáknak fölhajtott tinóm hava szítál ott a magasságban. A téli napnak sávba futó sugarai között csillogva tánczol ez a mesterseges hófelhő s aki figyelemmel nézi, lehetetlen időnkint észre nem venni egy kis hószívárványt. Rövidet és széleset, nem ívbe hajlót, minő a nyári szívárvány, de olyant, mintha egy szénásszekér felületén felborzolt szénának rezgő szálai között valami sajátos, folyton változó, összeolvadó s ismét kiváló színek rezegnének.

Aki a mátrai Babar oldalait kemény télen még nem járta meg. a fölvert hófelhőnek e gyorsan eloszló s helyet változtató tündértánczát nem látja meg. ha csak nem figyelmeztetik rája.

Matolesay Gábor, a revier ura. két oldalról a szájához emeli kezeit s úgy kiált oda Harkay Dezsőnek, egy fiatal piktornak, nem hangosan, de elnyúló szavakkal:

— Dezső, jöjj idább, kissé alám, a domboldalra és nézd meg odafönn a hószivárványt. Ilyet még úgyse láttál.

Harkay Dezső fölkapaszkodik a domboldalra, a mutatott irányba néz s váll vonással jelzi, hogy semmit se lát.

Valóban ő alig lát egyebet egy kis szürkesség-nél. Kissé tömörebb szürkesség, mint máshol, ennyi az egész.

— No, csak figyeld. Kissé balra. Szokni kell hozzá a szemnek.

— Ah! csakugyan.

Hanem a látvány csak egy pillanatra villan meg. Most amodébb látja, pár perez múlva ismét másutt, úgy szaladozik ez a színjáték, mint a bolygó lidérezfény, ha kerengő szélnek szárnyaira kerül.

— Ezt ferd le, ha tudod.

Jöhetett volna most már Harkay Dezsőtől száz vad; előtte most már semmi se bír érdekkal, csak ez a sajátság, el-eltűnő és újból fölcillanó szinkáprázat.

Ha ezt le tudná festeni. Micsoda hatást érne el vele. Ezt a különös vonást még egyetlen téli képen se látta. Ez merőben új és rendkívüli. Föl-séges és megkapó. De talán el se hinnék neki, hogy az eredetinek hű másolata, mint ahogy nem hitték el Verescsaginnak a csokoládé-színű hegveit, földjét és felhőit. Téli szivárvány? Hát látott már valaki ilyet a művész gárdából? Dezső könnyen

erősítheti magában, hogy senki. De mindegy, akár hiszik valónak, ha sikerültön lefesti, akár nem: ő megfigyeli ezt a látványt.

Amíg Harkay Dezső elmerülten csodálja és figyeli a téli szívárvány-játékot, a hajtók rivalgása már elér a vadászokhoz.

Innen is, onnan is fölhangzik egy éles fütty-szó, előbb ritkábban, később egyre sűrűbben.

Gazdag hajtás ígérkezik.

Nyári hajtásnál már ilyenkor százával röpköd előre a megriadt madárhad. Hanem a téli erdőnek nincs csicsergő jószága.

Egy-egy csoport fenyőmadár el-elakadó prűszögéssel és hátra csapkodó szárny-veréssel felröppen és az ágak között bujkálva, mintha levélesomókat kergetne a szél, elhúz ugyan a puskások előtt és felett, de a nyári zshivajgásnak híre sincs.

A vadászok már híznak. Lábaikkal idegesen topognak a hóban és rókaprémes karmantyúikba belehuhukolnak.

Vesztett hideg ez.

Nincs olyan bélelt kabát és nincs olyan szőr-sizma, amely megvédne ellene.

Az arcok már kékülnek, a szemöldökök rég tele vannak lepve fagyos zúzmarával, az ajkak egyre szélesbednek, az állak mintha leesnének és a nyakak immár annyira rövidek, hogy csak egy darabja látszik ki a fejnek a prémes gallérok közül.

Nincs idomtalanabb ember, mint egy fagyoskodó vadász.

És itt mindnyájan fagyoskodnak, összezsugorodva, majd karjaikkal keresztbe hadonászva, hogy a puskák csak úgy verődnek a vállakon. hol jobbra, hol meg balra.

A hó egyre szállong reájuk. Az erdőnek soha nincs teljes csöndje. Valami zúgó, vagy suttogó szél mindig járja és mindig rázza az ágakat. Egy kis szélsuttogás pedig éppen elegendő arra, hogy a vadász, aki a fa alatt áll. tetőtől talpig tele legyen pelyhedzve.

Csak egy ember van az egész társaságban, aki kinyújtóztatott felső testtel, jobbával félrehajtott ágak közül egyre nézi, egyre keresi, majd itt. majd amodább a téli szívárványt.

Bánja is Harkay Dezső a hideget. 0 most festészeti természet-tanulmányt csinál.

A hujjahózás már egészen közlelről hallatszik. A hajtók harántckos vonalának felső része már úgy lekerült, hogy a vadaknak a puskások egész sora előtt kell végigszökni.

Legelőbb a rókák jelentkeznek. Meglapulva, buddogva, két oldalra hegyezett fülekkel, lompos farkaikat a lábak közé kanyarítva s nagyokat ugorva. Mikor észreveszik, hogy Ind a veszedelem, gyors oliramlásban menekülnek a felső sűrűbe, hogy ismét még ijedtebben visszakerüljenek a vadászok felé, belolosalva a hóba, vagy megbukva a letöre-

dezett galyak és összecsapzott avar között. Prüszkölnek, egyet-egyet vakkantanak. szorongó, csukló hanggal és szinte látni lehet, amint a meleg párák szakadozottan kiprüszkölnek orrikaikból. A nedves pára megfagy sárgás orrszőrükön, amitől aztán olyanokká válnak e ravasz állatok, mintha a borbély beszappanozta volna a pofájukat.

Egyik másikuk merészen neki vág a vadászoknak s aztán szorongva somfordái el, majdnem a föld alá bújva.

Ez is látványosság; de Harkay Dezső csak a szivárványt nézné, pedig ebből már alig lát-szik valami.

Az urak kinyitják táskáikat s mint mondani szokás, «készenlétbe helyezik magukat.

Most jön a java mindjárt.

Futó nyulaknak rugdosó lábai verik föl a havat s a faágak között, fönn a magasban megmutatja magát egy-egy hegyes fejű mókus, vagy tömzsi, bajuszos orrú vadmacska.

Ezek is ijedeznek.

A mókus ugrándozik, a vadmacska azonban, ha ki is dugja itt-ott a fejét, meghúzódik a faodu mellett, kinyújtott karmokkal.

Aki hozzá nyúlna, azt tudom isten, úgy összevissza tenyerelné, hogy nem maradna egy csipetnyi hús az arcán.

Ah! már a disznók jelentkeznek örült, vak nyargalással, sivítva és röffentve.

Pompásan lehet rájuk löni, oly szépen nyújtogatják el a hátsó lábaikat; de ma csak őzre szabad puskázni.

Harkay Dezső még mindig a szivárványt nézi. Fegyverét leeresztve tartja baljában.

A fölhangzó zajos csörtetést, zshivajgást talán ha hallja is, de nem figyel rája.

Egy egész kondányi, makkon gömbölyűre hízott süldő-társaság rohan el a vadászok során. Úgy futnak, mint hajó után a hullám. Egyszer a fejük, másszor a rongyos hátuk bukkan föl. — Ha őzeknek kirakott széna-kötegbe ütődnek gyors nyaralásukban, azon hanyat-homlok hajítódnak át. Egy pillanatra meglátszanak barnás-szürke hasuk és éles metszésű körmeik. A megbolygatott hó szétszítál a levegőben, hogy rövid ideig át sem látni a friss keletű hóforgatagon.

Az avar, az ágak zörögnek, a megbizgatott fákról egyre pelyhedzik a hó szemcsésen és csipkézett ezüstpénznyi csomókban. A hajtók kerepje, fütty-szava, botverése és rikoltozásai, a kopók rekedtes, rövid hangú, szapora vakkanásai, futó süldőknek éles kopogása a havon, a sivás. röffenés, mindez összevegyül egy szélesen elterült hangzavarban.

Most a vadászok egész során végig csattognak a fegyverek ravaszai. Fölhúzták.

Egy kúrtszó zeng és reszket végig a cserágak között.

Kénytelen végig iramlani a vadászok előtt. Se le, se fölfelé nem szökhet. Az alsó részről puska-tűz fogadná, fölfelé pedig olyan hegyes peremű szikla meredélyek és vízmosásos szakadékok vannak. aminek így, megriadt fővel nem lehet neki-vágni.

Egyszerre öten is mutatkoznak.

Egy fiatal sutának szóke, havas feji' látszik meg legelőszőr.

A fagyott galy-eledelen bizony vajmi sugár
n ö v és ii re so v á n y o d o 11.

Egy pillanatra megáll és bámészan tekint szét. Fejével félre hajt egy ágat és sárgás kerek szemivel oda kukkant egyik távol álló vadász felé. (Megriadtál) horkan vissza; de a nyomába jövők a derekába ütődnek s a fellökött bamba állat bele esik egy köteg galyba. Nagyot nyekken és egy pompás szökéssel felpattan.

Ismét megáll és szétekint.

Előtte fölvert hó, háta mögött az ijesztő hangzavar. Vékony lábai és egész teste összeremeg, marján fölborzolódik a szennyes szőr, szemei karikákba vágódnak, nyakának egy gyors hajlásával a sziigyébe kapja fejét s aztán víz előtte, tűz utána, aló, nyargal előre.

Már ekkor több társ akad oldala mellett. A megriasztott karcsú állatok szakgatott bögőssel törtetnek utána és előtte.

Egy durranás hangzik föl. Hó és szürke szőr elegyesen vágódik szét. Halálos bődülés rezeg a levegőben.

Egy futó őz egyszerre a fején és az alsó szügyén találva, cigánykereket vetve, háromszor is átbukik magán; végerőlkődéssel még egyszer föl-pattan, majd vértől piros feje leomlik, első lábai, amint szökésre emeli, összebicsaklanak s nagy toppanással elterül a havon. A fejét hozzáveri még néhányszor a földhöz, teste egész hosszában végig vonaglik egypárszor, aztán szemei fölakadnak.

Ennek már vége van.

Most az egész soron egyre-másra végig dördülnek a fegyverek, a lőporfüst összefoszladozik. golyót kapott törzsek kopognak, gallyak töredeznek, itt-ott egy-egy őz elesik; újból durrognak a fegyverek; majd minden pillanatra esik egy, vagy több lövés s a hangok elegyült összeségét, zúgva, zavarosan visszafeleslik a közel eső bérezek, kissé gyöngében, mint nyáron, de a téli erdőnek is van echója.

A tüzelés javában folyik.

Gyors eliramlásukban az őzek szürkés fehér testeik csak egy-egy pillanatra látszanak meg a fák és bokrok közepette.

Nincs ilyenkor nyugodt vadász. Az izgalom gyönyöre teljes. A patronok fogynak s öreg vadász legyen, aki egy széltől ingatott bokorra is oda ne lőjjön.

A kis bamba suta, aki először mutatta meg hóka fejét, már hatszor is kikerülte a lövést, míg egyszer a fiatal teste Harkay Dezső előtt bukkan ki.

Csak a lépe látszik ki fehéren, csillogón.

Matolcsay Gábor rég arczánál tartott fegyverét elsüti, először és másodszer.

A bamba őzikét elhibázza ugyan, hanem Harkay Dezsőt a második lövés leteríti.

Ki gondol ez. izgalmak közepette arra, hogy Matolcsay Gábor, ez a sánta és púpos úr most boszut állott fiatal piktor rokonán, aki addig-addig portraitirozta a szép Matolcsaynéét, míg egyszer ajkaival festett piros rózsákat két arczára.

Ezekért az arcz-rózsákért most Matolcsay Gábor vér-rózsákkal telet vissza.

A dús eredményű hajtás után az öreg erdész megingatja kemény, bozontos fejét:

— Így van a', ha kocza vadász elhagyja a helyét . . .

ELSŐ KLIENS.

Fütyörészve haladt föl a vendéglő szőnyege« lépcsőin.

Amint az első emeleti fordulóhoz ért. valami bolondos, hiú ösztön fogta el.

Vizsga tekintettel átfutott a folyosón, aztán hirtelen a szögletfal délszaki virágai közé lépett és sugárzó arczczal nézte meg magát a tükörben.

Egy, minden tekintetben komoly, sok küzdelmet átélt, sok váratlan és lesújtó csalódást megért férfiútól, aki ez előtt egy fél órával tett igen komoly ügyvédi esküt, az öntetszélgesnek ez a nyilvánulása legalább is szokatlan jelenség.

Maga dr. Szentmarjay Péter is, akit az emberi hiúság e hosszas önszemléletbe ragadott, hasonlóképp vélekedett.

Mindez azért nem akadályozhatta meg abban, hogy fényes czilinderét leemelje fejről s a tükörben ragyogó hasonmásának köszönjön.

Boldog örömét azonban ez a kalaplevétel hamar elrontotta. A ragyogó czilindernél mindenestre derekasabhan fényeskedett az a nagy homlok, amely különösen a két halánték mögül immáron majdnem a feje bobjáig fölszaladt.

És a fej, a nagy tudományossággal telített fő felső közepe bizony alig volt hasonlítható egy dús lombu erdőváll májusi bujaságához.

Egy érzés, nehéz és nyomasztó, szállott szívére. Annyit jelentett ez az érzés, hogy «kedves Péter barátom, ön valójában *megvénült.*»

Sietett el a tükörtől, már korántsem zavartalan örömmel.

De lépteinek rugalmas volta mégis azt súgta neki, hogy elvégre is az nem határoz, ha fõnn az erdőváll már pusztulásban is van. de ha maga a törzs, az árnyéket és életet adó alj virágzik: — azért az erdő is. az ember is még mindig életképes.

Így megvigasztalódva, pálezáját forgatva, haladt a folyosón szobája felé.

Tehát mégis boldog embernek érezte magát.

Odabenn leült, szivarra gyújtott, fejét hátrahajtotta a fauteuille támláján és a magasba fújta a füstöt.

És elmerengett.

— Azt tartom, — így gondolkozott, — nincs az embernek miért átkozni a sorsot. Utoljára is a becsületes munka jóleső megelegedést önt a szívbe, sőt valószínű, hogy édes, tápláló gyümölcsöt és puha kényelmet is teremt. Valóban nevetnem kell magamon, ha a múltkori fölfogásomra gondolok. Micsoda sötétnek láttam a világot. Leona. az igaz, csúful megcsalt a főrjhezmenetelével és másodszori elbukásom a vizsgán, nem kevésbé leverő dolog, de hát édes istenem, ma már ügyvéd vagyok s íme ezek a füstkarikák szakasztott olyanok, mint a rózsaszínű köd. A napsugár tánczol közöttük. Turgenjewnek nincs, egy csöppet sincs igaza, mikor az életet egy borongós füstgomolynak tartja.

Terveket készített a jövőre.

Megnyitja ügyvédi irodáját. Ez egy modern ügyvédi iroda lesz. Tágas várakozó termekkel. Egyik hölgyek, másik férfiak számára. Utóbbiak bátran szívarozhatnak. Külön szoba az adjunktusainak és külön, csinosan bútorozott elfogadó terem, nehéz kárpitokkal, kerek márványasztalkákkal és süppedő szőnyegekkel. Az adjunktusok szobájában telefon, és minden ragyogó, tiszta. Csupa derű, munkakedv és életrevalóság sugárzik le otthonáról.

A tervek lánczolatába azonban egy széles ür talakodott be.

Való igaz, hogy egy modern ügyvédnek estélyeket is, még pedig fényes estélyeket kell rendeznie.

Ehhez pedig kell egy imádandó, elegáns házi asszony és egy jó csomó kliens, akik a pénzt adják.

Már pedig a két föltétel helyén, az új fiskális terveinek lánczolatában egy alaktalan üresség tángott.

Leona, az egyedüli, akit lelke mélyéből szeretett s aki ezt a szerepet pompásan betölthette volna, férjhez ment egy félév előtt.

Pedig szívéhez forrott ez a szőke, hunyorgató asszony. Senki másra nem képes rajongással és gyöngédséggel gondolni, csak reá. Ha éber álmai-val beleszakad bűvös körébe: se előre, se hátra; nem képes szabadulni a lelkében zsarnokoskodó arcztól.

És lesz-e hát kliens?

Ki tudja?

Az emberek bizalmatlanok a fiatal fiskális iránt.

A szép tervek arany lánczszemei bizony egytől-egyig beleperegték a sötét ürbe.

Gyorsan csomagolt.

Ügyvédi oklevelét csak úgy *bedobta* a levett ingek, használt zsebkendők és szakadozott könyvek közé.

Ér is az valamit?

A régi csüggedés újból elfogta. Érezte, hogy szüksége van némi friss levegőre.

Sietett ki.

Amint a folyosóra ért és szétekintett, meglepetten ragadt meg egy helyben.

A régi, az egyetlen, az elvesztett ideál, aki terveiben azt az át nem hidalható űrt képezte. Leona jött feléje.

Düh és fájdalommal elegyes mohó vágy fogta el.

Reszketett az izgalomtól.

Szíve és ökiei összeszorultak.

Hanem, amint a Leona sáppadt. bánatos arczára tekintett, menten ellágyult.

Ennek az asszonynak valami nagy bánata lehet.

Szánalmat érzett, nem akart többé vele foglalkozni és el akart mellette haladni — észrevétlenül.

De Leona megfogta.

— Péter!

Hasonlatos volt ez a lány, bocsánatot, segélyt kérő szó fátyolos beszéde ahhoz, nielylyel Dirmák Éva szelíddé varázsolta Szatírán Pétert, az < emberevőt. »

Hanem azért hidegen állott meg előtte.

— Nem ismer?

— Üdvözlöm asszonyom. De csodálom . . .

— Már nincs joga keserű kifakadásokra. Le vagyok sújtva.

A hunyorgató, kék szemekből, melyek csupán derűs fényre látszottak teremtvé lenni, két nehéz könyecsepp vett utat épp ama bájos gödröcskék felé, melyeket Péter annyira imádott.

Leemelte kalapját s mélyen meghajolt.

— Parancsoljon asszonyom.

Leona hirtelen megtörülte arczát és kezét az ájtó kilincsére helyező.

— Tulajdonkép nem is volna szabad mutatni *éppen ön* előtt boldogtalanságomat. Isten vele!

Péter előre lépett s kérő arczczal tekintett Leonóra.

— De mégis . . .

Együtt léptek be a Leona szobájába.

Az asszony ledobta kalapját s lecsüggeszté, majd daczosan hátra vetette fejét.

Fehér halántékain csak úgy rezegtek arany-sárga hajfürtéi.

— *Válni akarok a férjemtől.*

És nem engedve időt Péternek a közbeszólásra, gyors, szakgatott szavakkal folytató:

— Már az első nap. Kevésnek találta a pénzt. Megsértette anyám emlékét. Úgy találta, hogy nem illek eléggé bele a hót ágii koronával felcziczomázott kuesir-kocsijába. Apámat bántotta. Sértegetett. Féltékenykedett. És ez így ment napról-napra. Még az előtt az asszony előtt sem kiméit, aki dicsekedve a magáénak vallotta. S mikor bizalmas kettősben panaszos sírásomra sértéssel felelt: kitört belőlem a méltatlan fájdalom megtorló dühe. Erre aztán az a «kék vérű» ember úgy tett velem, mint egy kocsis szokott tenni az asszonyával.

Leesett az ottománra és szégyentől pírba borult arczczal zokogta:

— *Megvert.*

Alig telt bele egy félóra. dr. Szentmarjai Péter rohanó léptekkel sietett a könyvkereskedésbe, ott kemény papírt vásárolt s amint szobájában letelepedett. izgatott, remegő kezekkel írta az összehajtott papírra a következőket:

1-ső szám.

Báró Bolyi Emilné szül. Csernőy Leona

c/a

Báró Bolyi Emil

házasság fölbontása iránti
rendes por.

Aztán gyerekes örömmel kiáltott föl;
— Már van kliens is. És megnyerem az
a pert.

ELADÓ VILLA.

I.

tekintetes *Kánya Gergely* urambátyám mindent megtudott, amit egy szép és hamis menyecskének elhízott, következőleg megcsappant bátorsága férje megtudhat, Tehát nem sokat. Annyi azonban mégis bizonyosnak látszott előtte, hogy üdvössége le van rombolva, hite megtört, az asszony megcsalta.

Dühösen rúgta oldalba lábaihoz simult agarát és kemény hangon ráförmedt huszárjára.

— No! mit báméskodsz, mint a cséki fináncz a madárijesztőre? Fogass be rögtön, megyünk Pestre. Lódulj!

Csak úgy dongott kemény lépéseitől a szoba fényezett pallója. Megállt és hatalmasat toppantott.

— Elválunk. Azonnal elválunk! — mondotta és nagy elhatározással földhöz csapta legkedvesebb tajték-pipáját.

Ebben a pillanatban édes-kedves asszonyt kaczaj csöngött-zöngött végig az egymásba nyíló szobákon.

— Li. li. li. li! Ide Miniuska! Li, li, li a mamához. Li. li a papához. így ni. Li, li Mimuska!

Meglibbent a jatté függöny és Emma, egy üde, fiatal asszony, — fehér gáz pongyolában, melynek ritkás szövetén áttetszett pirosba borult válnak csodás plasztikája, — megkuperodva, háttal, előrehajlott testtel, félig kinyújtott karokkal s intető ujjakkal csúszott, simult be, mint tavaszi nap-sugár a barna függönyök között, a haragos ember szobájába. Utána pedig egy pirinyó leányka topogott be nagy sietve. Friss, harmatos arczocskája szélesre vált az örömtől. Olyan kiesi bété a Mimuska, akire most adtak először rövid szoknyácskát és hosszú, púpos kötésű harisnyákat. A piczi most mutatja be, hogy immáron meg tud állni a maga lábacskaín.

A bété lelkendezve hadonászott apró kacséival s nyálas picziny szájacskái mögül kivillongott az az egy-két tejfoga, amelyekkel bizony igen csúnyán el tudott bánni a dadával. Megbotlott az apai szoba vaskos szőnyegében és a mama karjai közé hullott. Ez kaezagva, örömsikolylyal kapta föl a levegőbe s hevesen magához szorította, aztán odafordult a tekintetes úrhoz.

— Láttad atyus *Miminket*, mind a hat szobát végig hosszig tipegte.

Letette a gyereket egy támlás székbe s oda-
futott férjéhez. Nyakába esimpajkozott és édes, kí-
vánatos ajkaival reá tapadt a komor ember tüskés
arczára.

Csupa boldogság volt az egész asszony s a
mint megcsókolta férjét, gyöngéden megveregette
arczát. mintha csak mondotta volna: te, te, te sze-
rezted nekem ezt a végtelen boldogságot!

Kánya Gergely azonban hagyta magát viszonzás nélkül csókolni. Komoran lehajtotta gömbölyű, kemény fejét mellére s morgott valamit a fogai között.

Emma csodálkozva nézett férjére.

— Hát te nem szereted a gyermekedet?

— Nem hát! — viszonzta.

Megfordult s fölcsapva kalapját, dühösen ki-
vágta kétfelé a szárnyas ajtót. Itt megállóit egy
pillanatra és visszafordult.

— Tudja mit asszonyom, a maga papájának
tizenkét szobája van, ott alkalmas tere lesz a Mi-
mikének. Én megyek megindítani a *válópört!*

Nagyot recscent a hintó, mikor levetette ma-
gát a puha ülésébe.

— Hajts, amilyen gyorsan tudsz! — kiáltá
harsányan.

Az ostor keményen megcsördült s egy pil-
lanat alatt porfelhő takarta be a tekintetes úr
hintáját.

II.

Az ügyvéd szobájában ült és lihegve, izzadt homlokát törülgetve beszélt.

— Haladéktalanul tedd folyamatba a válópert. Semmi esetre sem egyezem ki. Én válni akarok.

— Jól van, bátyám uram, hát csak beszélje el a hűtlenség történetét, hadd vegyem föl a tényállást.

— *Mindennek az a nyomorult gödöllői villa a: oka!* Tudod öcsém, van ott a feleségemnek egy villája. Valamelyik pesti tanteja hagyta reá. Fürdőre nem akartam bocsájtani az asszonyt, mert fiatal és tapasztaltam, hogy nem kevésbé heves vérű. A nyarat azért rendesen, tehát három éve, én is abban a villában töltöttem vele együtt.

— A nyár elején meghalt Sarlay Tamás s amint tudod, én voltam a váltói zsiransa, hát fizetnem kellett érte. Annyi tömérdek pénzem nem volt s te tudod, hogy hamarosan nem is keríthetünk. A feleségem, akarom mondani az az asszony, azt az ajánlatot tette, hogy adjuk el az ő villáját, abból szép egy pár ezer forintot kapunk.

— És hízelegve körülölelt, megsimogatott s beleült az ölembe. Megesküdtem minden pópista szentre, pedig kálvinista ember vagyok, hogy nincs több ilyen asszony a földszínén. Tudod, hogy a magam fajta magyar ember inkább a Rosenwasser Jakabokhoz fordul uzsoráért, de a felesége ked-

vés fészkrét nem adja el. Hanem ez az asszony olyan szépen kért, hogy bele kellett nyugodnom a villa eladásába.

— Mikor kocsira akartam ülni, hogy feljöjjek Pestre vevőt keresni, hát eszembe jutott, hogy a szomszéd villában veszedelmesen csinos jogászfattyu nyaral a mamájával. Ez a fiú tulsűrűen kezdett hozzánk átjárni «aludt tejre»: de azért saját boromból annyit belém diktált mindig, hogy bizony nagy ritkán esett meg, ha el nem aludtam. És észre vettem, hogy a feleségem igen szívesen szervírozta neki az aludt tejet.

— Meggondoltam a dolgot és visszafordultam. Láthatod, hogy volt okom féltékenykedni. Magad is tapasztalhattad, hogy az asszonyoknak veszekedettül bolond ízlésük van. Nagyon könnyen rajta feledik szemüket egy-egy máié szájú sihederen.

— Ekkor előállott Emma azzal, hogy akkor ő jön fel Pestre vevőt keresni, mert engem nem hagyhat bajba, a fiskálisok pedig mind *zsiványok* azokra nem jó bízni a haját.

— Köszönöm, bátyám uram.

— Neki köszönd. Ő mondotta. Végre is bele kellett egyeznem. Elbocsájtottam.

— Harmadnapra visszajött azzal az eredménnyel, hogy — *haragudott*.

— Te, az én első feleségem, mikor mérgeledött. csúnyább volt a megázott, nyirkos földit ugarnál; hanem ez az Emma, ez a második, összehú-

zott szerelődéivel, pirosba borult arczával, haragosra csücsörített szájával szebb volt a leggyönyörűbb búzavetésnél, mikor a májusi hajnal harmata csillog sásas, hajlós levelein.

— Azért haragudott, mert keveset, csúnya mód keveset ígértek.

— Vigasztalásként belekuperodott az ölembe s majd belefúllasztott a csókjaiba. Olyan volt, mint egy meggyült menyország. Ilyen édesnek, ilyen tűzesnek még sohasem tapasztaltam.

— Tudod, egy kissé szkeptikus ember vagyok. Eszembe ötlött ekkor a Kari bátyám bolond jóslata. Az esküvő után azt mondta: «Gergely öcsém! te fiatal, friss asszonykát szereztél. Nem érdemied meg. Megcsalni, bizonytal meg fog csalni. Azt megérdemled. Vigyázz azonban, hogy másodszor is meg ne csaljjon. Erre jegyezd meg, hogy mikor a szokottnál melegebb lesz hozzád, a mikor túlságos szenvedéllyel fog szeretni: hát akkor azal a csalódással ölel, csókol, hogy egy másikhoz tapad ilyen lángolón, a kiért rajong s a kiért már ekkor megcsalt, vagy azon az úton van, hogy megcsaljjon.

— Ez eszembe jutott, de nem adtam rá semmit. Most már bizonyos vagyok benne, hogy akkor megcsalt.

— Pár nap múltán újra fölfutott Pestre. «Hitvesi kötelessége szólította föl.» Ezek az ő saját szavai. Ismét eredménytelenül jött vissza, épp úgy,

mint harmadszor, negyedszer és ötödször; mindannyiszor azonban friss kaviárt és osztrigát hozott magával és a rántott csirkéhez zellersalátát szerviroztatott. Beleszürsölt piros nyelvvel a fekete kávéba és a cukrosát leszopatta velem ajkairól.

— A Kari bátyám jóslata nagyon kezdett kísérteni; de hát boldog férjnek éreztem magamat s nem adtam rá semmit.

— Időközben, hiszen tudod, megcsináltuk a rente konverziót és kifizettem a váltókat. Ekkor azonban azzal állott elő Emma, hogy tulajdonképen minek is nekünk ez a villa? Kár olyan luxust üzni vele. Ő bizony eladja. Inkább vegyünk az árán termőföldet, vagy eszközöljünk jövedelmezőbb befektetéseket.

— Denikve föl kellett jönnie ismét. Ügy látzik mániájává fajult a Pestre járkálás.

— Én utána jöttem, mert táviratot kaptam az öcsémtől, hogy nincs pénze, agyonlövi magát, stb.

— A Pannóniába mentem vacsorázni. Udvari szobát váltottam. Letekinték a kertbe. Hát a feleségem meg az a jogászfattyu félreismerhetetlen ül jó kedvvel vacsoráztak. Becsületemre mondom, görcsöket kaptam a nyakamba meg a hátgerinczembe a hosszas könyökléstől.

— Végig akartam lesni az egészet. Csúnya dolog ugyan, de megcselekedtem. Végre készülőd-

tek. Rohantam le. A feljáratnál mellettem haladtak el. A folyosó elején kezét nyújtott feleségem s képzeld e szokat mondotta: «Tehát Isten vele barátom, holnap látjuk egymást, úgy-e?_ Azt az ügynököt azonban ne hozza többé a nyakamra».

— A gyerek lázas izgatottsággal kapta meg a feléje nyújtott kezét s fölebb csúsztatva a ruháiíjj csipke fodrát s tüzesen reá tapadt ajkaival. Tovább nem bírtam ki. Oda rohantam s galléron csíptem a megrémült fattyát. S a feleség? Nos a feleség kaczagva, örömsikolylyal röpült a nyakamba, átfogta a két karjával s húzta le magához a fejemet.

— Csak hogy itt vagy, itt vagy édes uram», — lihegte s húzott magával a szobájába. Nem tudtam szóhoz jutni a csókjaitól. Úgy tapadt, ragadt hozzám, úgy remegett a gyönyörtől, minden izeeskéje hozzám ért forró testének, hogy utóvégre is elfeledtem a szemrehányásokat.

— Másnap reggel nem Gödöllőre, hanem Kányafalvára vittem. A napokban valami levelet kaptam, azt mondta ügynökétől.

— Föl kell röpülnöm kedvesem Pestre», — mondá s föl-röpült, én pedig befogattam, s elmentem Gödöllőre piquetirozni a jogász gyerekekkel. Pesten volt.

— Azt hiszem ez elegendő bizonyíték. Föl-tettem magamban, hogy válni fogok. Mikor haza

jött, két napig nem szóltam hozzá. Aztán gúnyosan megkérdeztem: nem megy-e föl Pestre? azt mondta: «nem». No hát én jöttem föl. Indítsd meg a válópört. Itt a meghatalmazás; akarom, érted.

Nagyot fújt és megtörülgette izzadt homlokát, melyről szinte fény lett a jólét.

III.

Késő éjszaka volt, mire haza ért.

Valami bolond ösztön, veszett vágy csalta, ragadta a hirtelen asszony szobájába. Nem akart bemenni; hanem azért mégis besompolygott. Félre tolt a függönyöket csöndesen, nesztelenül.

— Most nézem meg utoljára — suttopta.

Ennyit csak megengedhetett magának.

Emma aludt. Meztelen vállai, karjai kidagadtak a besüppedt párnákról. A lecsuszamlott paplan mögül ingerlően, csábítóan kandikált ki a csípőire tapadt ing csalánszöveve. Üdvösséges szép arcza halvány volt, mint a vánkos héja s valami mély szomorúság, nagy megbánás tükröződött le róla. A piczi Mimuska is ott feküdt mellette, ráhajtva fejcskáját a mama kebelére.

Hosszan elnézte ezt a gyermek fejet. Épp olyan gömbölyű, buksi, mint az övé. Orrocskájának

formája szakasztott Kánya-typus. A nyálas ajkacskái is valóságosan az övéi. Csak épp, hogy bajusz nincs fölöttük.

Megfordult és lesuhant az udvarra. A saját főszolgabírói kezeivel sietett befogni a lovakat.

— Nem hagyhatom ezt az asszonyt, meg ezt a gyereket! — nyögte és vadul közéje csapott a lovaknak. Azok nyihogva, prüszögve vágattak végig a gödöllei országúton.

Ledobta a gyeplőt és sietett föl az átkozott, a veszedelmes villába.

Széles, erős vállaival neki dült az előszoba ajtajának s betörte. Lázás gyorsasággal, reszkető kezekkel szedte össze irományait, aztán egymás után lecsapta a petróleumos lámpákat. A konyhában egy nagy üveg borszeszt talált, azt is odadobta a vörös téglapadozatra. Kanóczot gyújtott s lehajította. A kékes láng pillanat alatt végig futott a szőnyeges szobákon. Berúgta a pad ajtót és oda is vetett egy égő üszköt s aztán kifutott a csillagos éjszakába.

A kielégített boszú gyönyörérzete fogta el, midőn a szennyes füst végig futott a drága, pompás nyaraló színes födélzetén.

— *Nem lesz többé eladó,* — hörögte s csillogó szemekkel nézte, mint öltöget rá fénylő nyelveket az ablakból a láng.

A vasúti állomáson a következő táviratot adta föl:

«Dr. Sáska Sándor ügyvéd úrnak Budapesten.
Tépd össze a meghatalmazást. Nem tudsz sem-
mit. Kánya.»

A két nemes állat közül egy megpókosodott,
másiknak pedig végkép megmarjult a lába. Mind a
kettőt igába kellett fogni.

Az eladó villa bizony földig égett.

CSÚNYA ASSZONY.

Hát van-e ilyen?

Húszas éveinkben a vérünk tiltakozik e föltevés ellen.

Minden asszonyban van valami szép, csak föl kell födözni benne.

De ehhez tanulmány szükséges, aminthogy egy kedves, kerek dal üde zsongalmát sem értjük meg egész teljében, ha a lelkünk nincs hozzá finomodva; aminthogy a rózsák színvegyületét nem látjuk s elszálló illatuk különbségét nem érezzük meg, ha a szemünk és orrunk nincs eléggé kiképezve.

Vérünk tiltakozásának tehát mintha igaza volna.

De mégis.

Van idő, mikor *eyy* asszony arcának pírba szökkenése miatt feledjük a más arcoknak talán haloványabb, de talán bajosabb rózsáit.

Lelkünkbe csap — mint csöndes tó sima felületére két madárszárny, — egy csengő asszonyi kaczaj, vagy egy sóhajtás lágy fuvalma s a szívükre csupán egy arcot mutat be kedvesen, a többi alakról már torzképet láttat, mint a szellőfúvott tó, vagy a megpattant üvegtükör.

Megsillan előttünk egy barna szempár sugara és e sugár villámos fénye mellett nem érezzük meg a más szemek melegét.

Ekkor találjuk egy asszony miatt csúnyának a többit.

Ez a léleknek körfutása egy delejes centrum körül. A csapongó képzelet megragadása ez egy bájos festményen. Se elől, se tovább semmi. Egy intenzív érzés kap meg bennünket és ez betölti egész világunkat.

Ez a körfutás azonban nem oly szakadatlan, mint a gondolat nélkül való földé a forró nap körül.

Tekintetünk pazar sugarából egy-két ív bizony el-eltéved oda is, ahol a megszokott színek-nél kápráztató!») ragyogásra lelünk. S elvégre is oda jutunk, hogy keresni kezdjük más asszonyokban is a kikelet fakadását s a nyár hevét és pompáját.

Van tehát, tagadhatatlanul van minden asszonyban valami, ami bennünket férfiakat leköthet s boldogíthat.

Esetleg egy mosolygós vonás a szájszélek körül, amely az áldott anyai arcz egy édes tekinte-

tére emlékeztet. Némelykor egy nyakra tapadó piros szalag csupán, mely pompás ellentétben tünteti tol a bőr meleg havát. Máskor semmi más. mint egy lengő tollacska. mely a feledhetetlen, az imádott s elvesztett, első ideál kalapjának díszére emlékeztet.

Asszonyoknak az ő szépségüket és kellemüket a legtöbb esetben a mi lelkünk fejlettsége és szívünk gyöngédsége adja meg.

Nincs az a fizikailag rendszertelen vonás, amelyet egy másikkal harmóniába ne hozhatnánk. És nincs oly artikulátlan hang, amely máshoz való viszonyában meghallgathatóvá ue válnék.

A fonnyadt virág, száraz kóró. szirmát vesztett rózsa s természetei lenesen megfőstött senyvedt fű és foszladozó gyopár önmagukban csak szánmunkat költhetik föl: de a Hans Makart gyöngéd szíve és finom lelkülete szemnek kellemes díszet teremtett belőlük.

És most egy apró történetkét beszélek el. *H<-lénról*, egy fiatal asszonykáról, akinek igen kevés, vagy talán éppen semmi sem jutott ki azokból a vonásokból, amelyek egy-egy asszonyi arcot rokonszenvéssé tesznek.

Egy művelt lelkű asszonyka ez, aki nem ringatja magát csalfa illúziókban. Ismeri magát s fölötte dühös, ha érdemeden bókokat hall. Hirdeti magáról, hogy *csúnya asszouy*.

Most is egy könyvet csap le maga mellé a bolyhos ottománra.

— Kedves Imre, ön ne rendeljen nekem többé könyveket. Legalább novella és regény-füzeteket ne. Gyűlölöm ezeket az írókat, akik az ő Tündér Iloná-zásukkal nehézé teszik nekünk, asszonyoknak az életet.

— Olvasott már ön Imre regényt, amelynek szeretetve méltó hősnője ne *mosolygott* volna oly kecsesen, mint a nyári regnek hajnal hasadása? Ismer ön novella-hősnőt, akiknek *vállai* ne emlékeztetnének az Alpes-ormok szűz havára?

— Olvasott ön már novellettet, melynek asszonyáról úgy ne beszélnének, hogy omlatag, lágy törtelnek hollóragyogása mellett elvész az éj sötétje?

— Nem mosolyogni való, mert boszantó azokról az arczokról olvasni, melyeknek téjbe játszó üde pírja és bársonyt szégyenítő puhasága, illat felejtő meleg lehe, szíveket gyújt és vért lázaszt.

— Szeretném már egyszer látni ama más fel fogás érvényre jutását, hogy egy csúnya asszony nyal is érdemes egy picziny novellett keretében foglalkozni. Mintha bizony a mi életünkben, a mi szintűgy duzzadó kedélyünkben és szívünk megnyílásában, arcunk esetlen vonásaiban ne lennének találhatók oly vonások, melyek bennünket egy lélektanilag kiépített elbeszélés *szeretetve méltó* hősnőjévé tehetnének.

— Én gyűlölöm, ismétlem önnek, gyűlölöm a mai irodalom Tündér Ilonáit és főkép nem szenvedhetem ezeket a Tündér Ilonás írókat.

— Látom az ellenmondásait az arczán. Ne is mondja el. Tudom azt akarja rám tukmálni, hogy nekem nincs okom ez abnormitás fölött boszankodni, mert én nem tartozom a csúnya asszonyok osztályába.

— Vagy igen. Föltételez talán felőlem annyi tiszta látást, hogy fakó és igazán semmit mondó szemeimet sem az ibolya meleg kékjéhez, sem az ég csodálatosan mély és szédületes örvényéhez nem hasonlítom. Nem hiszi talán, hogy a gödröcskékét arczomon nem fogom a hét szépség nevető, szerelem gödröcskéinek tekinteni, mert én nem feledhetem himlőhelyes voltomat.

— És talán vállaimról sem beszélhetek Carrara sima márványával és a frissen esett márcziusi hó fehérségével egyszerre. Mert tudom, hogy libabőrös vagyok.

— Igen, igen. Kénytelen vagyok belátni, hogy önök mindnyájan egy szerencsétlen fölfogás nyűge alatt vannak. Önök az asszonyokban most már csak a *hasonlatokat* keresik, hasonlatokat a természet remekeihez. És ez a lázas hasonlat-keresés okot ad arra, hogy a boldogságot nem a csendes egyszerűségben és a rokonszenv melegében találják meg; hanem az álmok és regények zsibbasztó ködében. Okot ad arra, hogy mi asszonyok kénytelenek vagyunk magunkat az üres hivalkodás és kaczárság csillogásával környékezni, hogy az önök tetszését megnyerjük.

— Ma már sem anyák, sem házi asszonyok, sem feleségek nem vagyunk annyira, mint inkább öncél nélkül való, üres társadalmi formulák, akiknek egyéb hivatásuk nincs, mint megnyerni az önök tetszését. Saját magunktól és rendeltetésünk-től a mai írói fölfogás dobott el bennünket.

— El kell ismerniük, hogy vannak csúnya asszonyok, s le kell számolnia önnek is, hogy én is

Az inas Iváky (fidát, ugyanazt a fiatal író-t jelent be, aki Imrének pénzért csinálja a parlamenti rögtönzéseket, e mellett a kasznár által beküldött heti számadásokat átvizsgálja, és aki a legújabbban megjelent novellájában arczátlanul szerelmet vallott Helénnek, sőt elég vakmerő volt a közleményt asztalára lopni s ez által őt erre a heves filippikára ingerelni.

És Helén, a csúnya Kelén, aki dühös az emberekre, mert lázasan keresik a testi szépséget az asszonyokban, ez a Helén hirtelen oda futott a konzol-tükréhez, megigazította haját, elsimító ruhája türemlését s mosolygó, sugárzó arczczal várta a *szépet* kereső embert.

Jobb karjával magasan bele kapaszkodott a függöny hullámos lebernyegébe, tudván jól, hogy így *megnyúlik, sugarabbá és kecsesebbé lesz terte.*

KACZAGÓ GALAMBOK.

Gzike duzzog, ajkait összecsucsorítja, fitos orrát pedig föl húzza. Apró öklével, amely puha és fehér s akkora csak, mint egy hattyúnyaknak kicsi darabkája, ráüt a Jani vállára.

— Igen is, már én nagy leány vagyok.

Jani föl kaczag édesen, jóízűen és oda tartja a vállát Gizinek.

— Nos, hát még egyszer üss rá újból; akkora csak a legyintésed, mintha egy marék pillét dobánának rám. Te volnál nagy leány? hiszen még a bokáid is — igaz ugyan, hogy nevezetesen szép bokáid vannak — kilátszanak. A nagy leányok mái uszályt viselnek.

Most Giziké kaczag.

— És te talán meglett férfi volnál? Krisztuskám, Krisztuskám, hiszen még annyi bajuszod sincs,

mint a czirmos cziczámnak. Ne tedd magad nevetésessé kedves Jani! Ah, neked még az iskola-padokban kellene ülnöd.

— S neked könnyű pepita ruhácskában, szent áhítattal zsolozsmát énekelni a kolostorban.

Egészséges nevetése túl hangozza a Gizike csilingelő gerle kaczagását.

— Azért is megházasodom.

— Én is férjhez megyek.

— Nem vesznek még téged komolyan Gizuska.

— És talán téged már elfogadnának udvariéneknek? Jani, nevetetek rajtad.

A fiatal ember némi szánakozó lenézéssel tekint a gyermek leánykára.

— Tudod mit. kincsem? Megyek a Józsi bácsihoz s kijelentem, hogy még ma jegyet váltok.

Gizuska megrázza szőke fürtös fejecskéjét, halántékairól. melyok finom bőrszövetén szinte áttetszik az erek rózsás szegélyű kékségének lüktetése, elsimítja a kaczerán kondorodé frou-frou. (csillagvilágos kék szemei nedves fényben ragyogók.) aztán elibe szökik Janinak.

Olyan volt e szökkenése, mint mikor egy fiatal csíz felröppen a porból, amelyben fürdött.

— Megelőzlek Jani, megelőzlek.

Pajzán kedvteléssel dobja félre az ajtó csipkefüggönyeit és apró lépésű, gyors futásának nesze se hangzik föl a nehéz szőnyegekről.

Jani egy pillanatra elbámultan tekint utána s megnedvesíti nyelvével szájszéleit, mint gyermek a cukrász-kirakat előtt s aztán fut. szalad ő is Giziké után.

II.

Gizike már ott áll szótalantul. zavarodottan a Józsi bácsi előtt. Kerek arcocskája lángba borul, fejét lecsüggeszti mellére s hosszú selyem pillái mélyen beárnyékolják szemeit.

Jani is berohan. Oda áll mellé, kíváncsi, vizsga szemekkel tekint rá s aztán, aztán mamlasz mód lebocsátja a két karját.

Csüggedtnek és bátortalannak érzi magát.

Hja, nem is olyan kis dolog kirukkolni vele, hogy ime, most mindjárt, sőt egyszerre házasodni akar az ember. Főként ha nincs tisztába vele, ki nek az ujjára húzza a karikagyűrűt.

Gizi, a szöske kis Gizi, titkos örömmel lesi a Jani szótlán zavarát. Ah! Jani nem mer. Jani még gyerek. De majd ő, ő megmondja!

Kissé félve, a bal vállára hajtja fejét, egyik szemét kissé lehunyja, (parányi kaczerkodó gödröcske támad e lehunyás nyomán) s aztán fölemelt, ölelésre tárult karokkal omlik az édes, jó apa kebelére.

— Kedves, kedves papuskám.

És Jani? Tehet-e bölcsebbet, mintha ő is utánozza e kecses leomlást.

— Kedves, kedves bácsikám.

Gizike siet protestálni.

— Hegyis ne, neked nincs jussod ölelgetni, neked csak gyámapád. Hallod-e Jani, téged nem is szeret az apám. De engem, engem! A leánya vagyok.

Csilingelő, édes kaczaja újból fölhangzik s hízelegve, macska módra oda dörzsöli fejcskáját apja szakállához, még duruzsol is hozzá, mint ahogy a hízelkedő cziczák. vagy ahogy az egymásnak kedvezhető galamboktól hallotta; kezével igyekszik eltolni Janit.

— Csak eredj, eredj, házasodjál meg. Hiszen már nagykorú vagy; ámbátor, milyen furcsa, még a szemöldököd is milyen ritka. Nem kapsz te feleséget. Azaz talán, csakhogy már *nem Ze.v.es.*; *többé //: apám gyámfia.*

— De igen is leszek.

Katonás állásba helyezkedik s elszánt arczzal fordul a gyámapjához.

— Kedves Józsi bácsi, ezennel megkérem — a *(ii) kezét.* Úgy-e, hogy csak olyan gyeimeke leszek a Józsi bácsinak, mint te?

III.

Falun vannak.

Te Gizuskám, szentem, kénytelen vagyok elismerni, hogy már asszony vagy. S minő kedves,

minő aranyos kis asszonyka. Készítettem neked meglepetést is.

Oda simul a feleség mellé, vigyázó gonddal, félénk gyöngédséggel s magához vonja és csókjaival halmozza el a kissé megnyalt s kissé elhalványult arcot.

— Nos, a meglepetés?

— Egy puha, egy selyem bélésű, csipkés fodru. hullámos redőnyü . . .

Giziké szemei megcsillannak, férje vállára hajtja fejét, aztán sürgeti:

— Nos, nos tovább.

— Könnyű gördülésü. lágyan himbálódzó . . .

— Hiszen akkor nem aszályos ruha, pedig . . .

— Nem bizony, de . . . nem találd? — *bölcső*.

Gizi szívét egy új. ismeretlen gyönyör lepi meg. Nem pirul el. sőt fölemeli fejét s büszkén, édes mosolylyal nyújtja oda összecucsorított. haramatos ajkait csókra.

Olyan ez a kép, mint mikor két fiók-galamb összekerül egy fészekben.

Se bánatuk, se összezörrenésük.

Nincsenek teljesíthetetlen vágyaik és anyagi küszködéseik.

Egy pompás idyll tanyája a tornáczos. tornyos falusi ház.

Giziké maga gördíti be az előszobából a családi élet kiegészítő részét s párnái közé helyez egy kislány kori nagy bábút. Gondosan betakargatják,

együtt dúdolnak neki altató dalt, mint valami igazi kis babának.

Csöndesen suttognak. Jani már egészen a huszárhadnagyságig elképzeli a baba sorsát; Gizi még egyszer megsimitja omló fürtéit, kerek nyakára igazítja lágyan, figyelemmel a pihe-belépőt s immár büszke arczezal vezeti be a legemlékezetesebb, a legédesebb vigalomba, az első bálba.

Gizi szemei kigyulnak, arczárói az új gyönyörözete sugárzik le.

— Ah! hogy röpül, milyen kecsesen és bájosan keringőzik a mi kis, kis ... de hiszen még neve sincs, hiszen ez csak *viaxbaba!*

S ellenállhatatlanul tör ki belőlük az édes, az egész valójukat megrendítő kacaj. És ez a kacaj tart évről-évre, amíg egyszer a két galambfő megcsuklik az aranyhimes, piros csipkés bölcső mellett s fájdalmas könyeikkel és összeránduló ajkaikkal próbálják fölmelengetni azt az örökre *elhidegült*, egyetlen, már nem is síró, nem is hadonázó, igazi kis babát, aki magával vitte édes kacagásuk ezüst csöngettyűjét örökre.

KIRÁLYFOGÁS.

Most, hogy a bájos keleten ismét jelenetek vannak készülöben (Nyolcz-tíz év óta mikor nincsenek mozgalmak keleten?) *elmesélek* egy jóízű történetkét abból az időből, amikor a Balkán szirtfokáin vérrózsák piroslottak s a lány szellők hízelgő suhanását harezi tárogatók riadója verte szét.

Élt akkoriban kissé kopaszán és kissé elgömbölyültén, de még mindig ifjúi erőnek csalfa hitében, Hevesmegye egyik kis falujában, báró *Baldacci*

Nem friss dolog róla, hogy badar ízlése daczára különös rokonszenvet érzett a gyöngédebb nem iránt.

Úgy találta, hogy modern fővel az angyalokat sem lehet másként elképzelni, csupán csipkés, rövid szoknyácskákban, vagy feszülő trikókban.

A *saári templom* freskó-díszítése egyedül azért maradt el, mert a makacs olaszt még a deres réme sem tudta arra készíteni, hogy az angyalkákat ballerina kosztümben, dekoltált mellel, á la Dubarry fejdíszszel s magas, francia sarkú papucskákban ábrázolja.

Tehát szerette a hölgyecskéket.

A harisnyaalakú, gyűrűvel összefogható pénztárcák divatja egyenesen tőle származik. Csakhogy az ő pénztárczái valóságos selyem harisnyák voltak, melyek néhány nap előtt még divatos Stellák és Ilkák lábain feszültek meg.

Mikor pedig badarságai miatt a főúri szalonokból kiszorult s a színházi lépcsőket magasaknak találta: a falusi ibolyáeskák után olvadozott.

Selyem kötőkből és pipi kendőkből egész raktára volt s mikor mindez nem bizonyult elégnek, egy új térdszalag-rendjelt alkotott.

E saját kombinációjú rendjelre a híres «honny soit . . . helyett ez a magyar fölírás volt piros harasziul kihímezve, a nemes báró címere alatt:

«E rendjellel egy üsző borjú ajándék jár.»

Talán nem meglepő, hogy amint az öreg ur e rendjel-alapításának híre ment, csakhamar annyi menyecske találta magát a kék szalagra érdemesnek, hogy rövid idő múltán két gazdaságban csak itt-ott lézengett egy-egy ványadt borjú.

Még egy gyöngéje volt.

Sokat adott a demokrataságára, ámbátor alig tudta eltitkolni, hogy a bárói titulust kevésnek találta származásához. Legalább is Gr.»-re vágyakozott. Sőt emlékezett rá, hogy elei Corsicában koronát viseltek.

Zichy Jenő gróf fele annyiszor sem álmodott a bolgár trónról, mint ahányszor akármilyen trónról ábrándozott Baldacci.

Történt vala az orosz-török háború idején, hogy az *erdélyi puccs*» intézőinek pénzre volt szükségük. Nem tudtak honnan keríteni. Az az ángliusz, aki a maga sterlingjét eleinte oly bőven szórta, elszelelt Erdélyből. Pénz azonban kellett, ha mindjárt a föld alól is.

Egy fiatal mágnásnak eleven gondolata támadt.

— *Baldaeci!*

Ez a szó szökkent ajkára és futott Saárra.

Ott aztán a következő diskurzus fejlődött ki.

— Fenséges ur! fényes szakálla fejedelem, nyújtsa meg árnyékodat a berkek és homokok hatalmas Istene, a Visnu! Bilié népének követői állanak im előtted.

— Öcsém, ne bolondozz, mert kilöketlek.

— Kedves bátyám uram, ne zavarjon. Ez komoly dolog. Olvasott talán róla, hogy Bihének fejedelme egy magyar úri ember volt, bizonyos Ma

gyár László, aki elvette az indus fenség rézarczú leányát s e réven trónra lépett. Nos, hát ez a Magyar László is meghalt meg a fia is, csak egy leánya maradt, ki szakasztott olyan, mint egy aranyból öntött szobor. Biliének fejedelem kell. Én most ott jártam közöttük három hónapig. El is akartam csábítani a királykisasszonyt, de neki nem kell ilyen czingár ember, mint én; hanem amikor megmutattam a bátyám uram arczképét, rögtön szerelembe esett. Örömeben átugrott engem. Nincs a világon az az elasztikum, amely e pogány fenség rugékonyságához volna hasonlítható. És a rokolyája, bátyám uram . . .

Az öreg szemei megcsillantak.

— A rokolyája? — mondod öcsém.

— Igen, az! a kolibri madár bóbitáiból van összekomponálva; valami remek, leírhatatlan.

— Ah!

— Én ajánlottam bátyám uramat fejedelmin. Megválasztották. Itt van a dokumentum. Erre a szárított pálmalevéltre van rá írva. Mi pedig vagyunk a küldöttség. Üzenetért jöttünk. Hajlandó-e érdemkoszoruzta homlokára föltenni Bilié koronáját és feleségül venni azt az arany szobrot, kolibri bóbitákból készített szoknyájában. Ötszázötven-ezer kolibrit kellett összefogdosni, hogy a rövid gúnya kikerüljön belőle.

— Látom, hogy el akarsz bolondítani. de esküszöm neked, hogy lekapatlak béreseimmal a 20

körmödről és olyan kegyelmetes 25-öt vágatok rád egy alapos somfa-husáanggal, hogy mindjárt elfelejtetted a bihéi álmaidat.

Hanem azért átvette a pálmapapyrust és nagy figyelemmel nézegette.

— Hiszen nem írás ez te, hanem egyszerű tinta csöpögtetés.

— De igen, bátya, ez olyan vad írás. Bihében így írnak. Bihéi szüzek fölmetszett karjából csöpögött vérből van ez ide ókumlálva körömhegygyel.

— Nem rossz.

— Bizony nem, hát még a civilizista! Asszonyban adják ki. Most ugyan van egy kis államadóságuk. 2000 hölgyecskét kell kifizetniük. Mindössze bagatelle 50 ezer frt. ott az áruk. Ezt az új fejedelemnek kellene kifizetni. Ilyen olcsón manapság senki se lett még souverain-fővé. Csapjon a tenyereembe bátyám.

III.

Nagysokára állt rá. De a kolibri-tollas királyi köntös szépségeinek élvezeteg kifejtése mégis elcsavarta fejét.

Kiadta az 50 ezer frtot a grófnak, hogy csináljon ott hangulatot. Ki fog vitorlázni.

A gróf aztán iparkodott a pénzzel Erdélybe, de hogy a jóízű tréfát tovább folytassa, ott hagyta nála tanítóul titkárát, aki aztán pőrére vetkeztette

a nemes bárót, papagály-tollakból készítettett rája egy, deréktól térden felül érő rokolyát, a kezébe egy nagy vasvillaszerű kormánybotot nyomott s úgy készítgette ki a bihéi fejedelemségre. Hja! a vadaknak nem lehet európai kosztümben imponálni.

Ebben a bihéi nemzeti fejedelmi kosztümben lefotografálta az akkori Valdapfel ur Bal dacéi bárót s aztán eltűnt a fényképekkel együtt.

A báró szinte megsoványkodott a nagy tornázásban, amit a súlyos kormánybottal műveit.

Elmúlt négy-öt hónap, már egy egész év forgott le s az öreg még mindig várta a királyhivó deputációt, napestig tornáztán és tanulva az átadott bihéi nyelvtant.

Nem jött s végre is így fakadt ki:

— Barátom, meg vagyok csalva. Az az iniposztor az én pénzemen bizonyosan maga-magát választotta meg szerezsen királynak.

A GYANÚ.

I.

Sorsát senki nem kerülheti ki.

Ez vehető jó és rossz értelemben, amint a reánk szakadó sors jó vagy rossz.

Dörgő Luczián, mire akkorára nőtt feje tején a holdvilág, mint egy tejfölszedő kanál domború felülete, lélekzetét nehéznek, gondolatjárását szárnyaszegettnek és lábait súlyosaknak találta. Őszes fűrgeségéből csak a *nyelte* maradt gyors pörögésü. Mint mondani szokás, *rén fecsegőlé** változott. Az asszonyok bizalmát e miatt el is vesztette.

Ez volt a Dargó Luczián *rossz sorsa*.

De ezekkel szemben állott ama nyereségnek nevezhető tény, hogy lelkét elfogta a bölcselkedés vágya, még pedig ideális irányban s bizonyos aszketikus fősvénykedés környékezte meg. Megkevesbült vagyonkájára kezdett nagy körültekintéssel

felügyelni és nem pazarolta többé éjszakáit sem. A kártya, lovak, asszonyok, pezsgő és bizalmas viszonyok szövése könnyű gondolkozása színpadi esilagocskákkal, száműzettek budgetjéből, épp úgy, mint a nyári és téli éjszakák éber gyönyörei. Boldog emlékű Epikureusnak és gyermek Ámornak szobrocskái, valamint a bájos Vénus-festménykék lekerültek szobájában a triposzos állványokról és szőnyeges falakról.

Hálósobájából a padra kerültek mindazok a kényelmi bútordarabok, melyekhez bár könnyű liesonok édes emlékei fűzték, de csalogattak is az elpuhulásra.

Ezek helyett egy svéd gyógy tornászat! termet rendezett be, súlyokat emelt s inig csak a hideg ősz fagyasztó szárnya végig nem söpört a frissen vetett ugarföldeken, Dargó Luezián egész délelőttökön át becsülendő buzgalommal és kitartással szelte két oldalról a habokat egy könnyed szkiffecskén.

Mindezek az új multságok alaposan elárasztották s melle zihált még akkor is, mikor már pihenőre távozott; de napról-napra szaporodó örömmel tapogatta keménykedő izmait.

Életének e szelíd és komolyabb folyása képezte Luezián barátunk *jobb sorsát*.

Ma azonban, ahogy a folyóról hazafelé ballagott. mintha ismét kikapott volna az igaz járásból.

Szemei ragyogva csillantak meg, mikor az utca-szögletén befordulva, egy szőke leánykával találta magát szemben.

A kicsike még valóban kicsike volt és egy nehéz, de nem kis mértékben kopottas iskolatáskát ezipelt. Árnyas, ócska florentin kalapja alól lázadtan duzzadoztak ki gesztenyeszín fürtéi és derült, világoskék szemeiből egy kíváncsiskodó kis ördögöske kaczerkódott ki.

Kicsiny és bizony foltozott czipőinek sarkai nagyon-nagyon görbüldöztek. úgy hogy a kicsike» csak nehezen tudott botlás nélkül lépkedni a sima aszfalt-járón is.

Luczián újból a régi lett. Könnyűnek és erősnek találta magát. Szívébe menten belopakodott a régi forró vágy s nevetségesnek, ostoba önsanyargatásnak deklarálta újabb életmódját, mihelyt a szöke leánykán műértő szemekkel végig tekintett.

Az őszi napsugár fénye tündöklött a kalap peremén, mely barack-szin árnyékot vetett az üde arcocskára, az imbolygó fehér nyakra, a pompás vállak kék perkailjára, a fiatalos, rezgő csípőkre és a finom metszésű kezecskékre.

— Csak botorkálj, botorkálj aranyos kincsecském. Esküszöm neked, hogy el fogsz botlani. Nem röppensz el hamvas lipém. Én fűvöm le himporodat.

Ezeket gondolta s úgy rémlik, suttogta Luczián s kezei, lábai és fején a kalap reszkettek, midőn a kicsike után sietett.

— Imádlak, rajongok utánad és égek ajkacskad csókjáért. Ah! nem fogsz megmenekülni,— pöntyögé.

Ajkai mozogtak és fülei, melyek szinte átlátzóak voltak, mintha elére mozdultak volna, hogy a ferde cipőcskék kopogásának ütemszerű zaját még jobban meghallhassa

És kísérte már a második utcán, egyre lázadóbb érzellemmel és egyre szaporább lélekzettel. és kísérte és kísértette volna tovább is. ha ugyan föl nem hangzik háta mögött egy csengő asszonyi kaczaj. s mire megfordul, nem talált volna egyenesen az arczának szögezve egy barna, csipkés szegélyű selyem ernyőt.

— Nos! Luezián, nagy aszkéta, az erőgyűjtő és ifjuság-kimélő elzárkózás s visszavonulás ilyen komoly? Egy kopott iskolaleány után futkosunk? Büntetésből *HPIH* hallgatom meg a mentegéseit s kötelességévé teszem, engemet kereskedésből kereskedésbe kísérni s holnaptól kezdve az új ménemet naponta, még pedig kora reggelenkint, dresszirozni. Jöjjön.

Özvegy *Géczy Zsigmondné*, egy harminezkét éves, víg és üres szívű asszonyka, e szavak után egyszerűen megfordította bal karjánál fogva *Lucziánt* s megindult vele együtt a legközelebbi divatkereskedésbe.

11.

Végre is be lett fogva. S még túrnie, hallgatnia kellett epés vérrel, de derült arczczal a csipkedő megjegyzéseket.

Bár természetes dühvel, de mégis buzgón idomította a víg özvegy új, rakonczátlan ménjét, járta az estélyeket, wisthezett és a Géczyné meleg párája, illatos szalonjában is édes-kínos, titkolt vágygallyal gondolt az iskolás leánykára.

Egyszer azonban észrevette magát. Az a tengeri kígyó, mely a múlt évben is visszatért a társaságok fecsegéseinek zajába, hogy t. i. ő, Luczián egy alkalommal annyira kompromittálta a fess Evelint, Géczy Zsigmond özvegyét, hogy úgyszólván kötelességében áll most már oltárhoz vezetni, ez a tengeri kígyó most is felütötte a fejét.

Prude asszonykák egyenesen kinyilvánították, hogy többé el sem fogadhatják Evelint, hacsak mint Luczián esküdt hitvesét nem üdvözölhetik. És mi lenne a társaságból, ha ettől az életrevaló, vigsgogt és vigalmakat szerző asszonykától megfosztaná a Luczián érthetetlen akaratossága?

Dargó Luczián, amint ezeknek tudomására jutott, rögtön megsántította a pompás pej mént, úgy hogy jó társaságbeli asszony nem ülhetett többé rá és a saját lábaiban is akkora zsibbadást érzett, amennyi éppen elegendő volt a feltűnés nélküli való vissza húzódásra.

Evelin észrevette ezt a diplomatikus sakkhúzást s miután annyit beszéltetett már magáról a Luczián nevével kapcsolatosan, hogy a szakadás teljessé válásának esetén, a nevetségessé válástól is tartatna kellett, elhatározta, hogy most már többé nem lesz *könnyelmű*.

Mit tett Evelinnél ez a szó: könnyelmű?

Ami az övé, azt nem engedi el. Pedig Luczián az övé. Evelin bevallotta ugyan magának, hogy a saját hiúsága és forró vére volt legfőképp oka annak, hogy szegény jó férjének szarvakat engedett rakni, éppen Luczián által; — de édes istenkém, miért ne formálhatna *jogot* is e hibájából, mikor jogokból is származhatnak *hibák*.

Luczián, ha nem akar is, együtt fog vele az oltár lépcsőjére térdelni.

Mert annyi bizonyos, hogy örökké özvegy nem lehet és a könnyelműen szélnek bocsátott, célzatos híresztelések után, a házasság révébe senki mással nem vitorlázhat be. csupán Lucziánnal.

Luczián sejtette ezeket és fázott ettől a kaczer s mégis csupa tűz és zsarnok hajlamú aszszonytól, s a félelem izgalmainak kedvesebb rezgésű hullámokba hajtására nagyon alkalmas volt a kicsike» iránt érzett — mondjuk — «*terelnie*, bár ez a szó itt nem talál.

A «kicsike» valóban zsarnokoskodott szívében. Édes arcza, hamis szemei, ingerlő ajkai egyre elevenebb sziliekben rajzolódtak eléje. Nem csodálta, mikor oda jutott, hogy az utczán. midőn számos ismerőse láthatta, bemutatta magát a «kicsinek» s alkalmat vett haza kíséreni.

Iluska messze lakott, a külvárosban. De ez mit som tett. Luczián nem sajnálta drága felöltőjét. melyre a külvárosi házak csatornátlan tetőjé-

ről rácsöpögött a mohán és rohadt fenyőzsindelyeken átfutott, szennyes esővíz.

A leány bátran és hamar bizalmasan beszélt hozzá. Lehetetlen volt meg nem látni a friss, hamvas arczon a szűzies tisztaságot, a duzas'ztó vér akaratlan gyors futását; de egyszersmind azt is, hogy e szöszeke ártatlanság rövidesen le lesz szakasztható. ha semmi máséit, csakhogy megmutassa a vele, szegénysége miatt, gonoszul bánó társainak, hogy előkelő ur udvarlását fogadhatja.

Luczián korán átlátta ezeket s mikor egy divatkereskedés előtt haladtak el, megfogta a leány kezét s a kirakatban csillogó viaszkisasszonyra mutatott.

— Nézze. Ihiska, ezt a remek szabású esipke-toiletet. Maga ugyan édes mézem még csak 15 éves; de azt hiszem, mégis gondolhat arra, hogy egy ilyen szép ruhát elfogadhasson tőlem, a bácsitól, ajándékol.

Iluska sértődötten emelte föl szemeit. Dühös lett erre az ajánlatra, de csak egy *kis ideig*, aztán a mamájára hivatkozott.

Luczián biztosította, hogy holnap beszélni fog vele és kinyeri engedelmét.

Mikor elvált tőle, így gondolkozott:

— Elmetszem az angyal szárnyaidat, én édesem és karjaim közé hullasz. Sajnálom esésedet. De ennél az őszinte szánakozásnál többet még akkor sem tehetek, ha lehullásodban egy kissé mé-

lyebben találnál esni, mint az egyszer megbotlott leánykák szoktak, kik egyetlen botlás után még tiszta talajra is vergődhetnek.

III.

Már készen állott a tervvel.

Megismerkedett a mamával is, aki nagyon keveset lát. néha semmit és folyton harisnyakötéssel foglalkozik.

Ez csekély keresetet adott ugyan, de nem szükséges feltétlenül hozzá *szent*, mint pl. a fehér hímzéshez. Lehet lehunyt pillákkal is kötégetni. Ha bog akad a pamuton, azt Iluska nagyon ügyesen ki tudja bontogatni.

Úgy alkudott meg, hogy a mama 1 frt 50 kr. napidijért fog harisnyát kötni az ő és unokaöcsesei számára mindaddig, míg elegendő nem lesz.

Gondolt arra, hogy alkudjon a napszámra, nehogy a mamának esetleg gyanúja támadjon ez okadatolatlan gavalléria miatt.

Hanem úgy tetszett Lucziánnak, mintha ismerőse volna ez a félig világtalan, kisírt képű asszony. Valami régi édes, aztán fölötte csúnya emlék szökött szívére.

Mintha régen, fiatal hadnagy korában egy tanítóhoz lett volna kiszállásolva három hétre.

Szinte orrába csapott az orgona-lugas illata, az arcához simult virágfürtök kedves-hűvös har-

natát érezte újból, a tavaszi napsugár zsongító melege futott végig idegein és szinte karjai közé hitte omlani azt a fiatal, szőke leányt, akit könnyörtelenül föláldozott szenvedélyének s aztán, hogy áthelyeztetett Galicziába, végkép megfélekedezett róla.

— Eh! ostoba agyrém.

Ezt suttogta újból és újból.

Szükségét érezte, hogy ismételten erősítgesse:

— Agyrém, agyrém!

És nem volt bátorsága megkérdezni a mamát: mi volt múltja? Félt talán, hogy a nyerendő felelet letörheti összes vágyait.

Mindennap kísérte Iluskát s már közel ért ahhoz a ponthoz, hogy diadalmas örömmel mondhatta volna magának:

— Luezián, te mégis nagy kópé vagy.

De közbe jött valami.

A várakozás és jó alkalom keresésének izgalomával leselkedett egyik utazásaikon a kicsikére.

Úgy esett, hogy meghökkent s talán megdöbent, mikor Iluskát a Semjényi Béla oldala mellett látta lépkedni mosolygó, sőt gyönyörtől nevető arcczal, bizalmasan engedve át táskáját lovagjának.

Luczián hozzájuk lépett

— Nos, Béla, te vagy?

Ebben a pillanatban az utca közepén lassan tovahaladó nyitott hintóból az Evelin száraz, gúnyos kaczagása hangzott ki.

A szép, szívtelen asszony megtette azt a tréfát, hogy leszállt kocsijából s kárörvendő és meglepetést színlelő arezczal lépett el mellette, oda vetve ezt a pár szót:

— No, ne féljen Luezián, nem haragszom magára — « *lovamért*. Nem kívánom az *árát*.

Luezián összevonta szemüidéit s hagyta a csábító Fausztot elhaladni a szőke Grátchennel, de le akart számolni Evelinnel, aki néhány szavával úgy tüntette föl az ő távol maradását, mintha olyan pénz miatt, amit urak között nem kérnek és nem várnak, futott volna meg.

— Azt gondolja Evelin . . .

— Én nem gondolok semmit: de látja Luezián, az ön utóbbi viselkedése , az ön társaságában annak a föltevésnek adott tápot, mintha ön közmondásos fösvénységbe süllyedt volna. Én, legyen meggyőződve, csupán *közös múltunk iránt való tekintetből*. (Ezt a néhány szót erősen hangsúlyozta, bár zavart és pirulást színiéit.) kívántam volna, hogy ön ezt a gálád vádat lerombolja. Eh! hát mégis haraggal, sőt gyűlölettel nézreám!? Isten vele!

Evelin elfordult s hirtelen befutott a sógor-nője közeli házába.

Luezián gyűlölettel tekintett utána s aztán sietett Semjényi és Iluska után.

— Nem hagyom. Senkinek nem adom — dörmögte. Az ördögbe is, csak nem fog kiütni ez a gyerek?

Csak a kapuban érte utól őket. A «kicsike» kétszer fogott kezét Bélával s neki csak egyszer *intett* a szemeivel.

— Ismered? Béla.

— Hogyne.

— Mit gondolsz?

— Fölötte kedves. Imádom. Ésesküszöm neked...

— Nem lesz korán?

— Hát fogadjunk.

— Elhíztad magad, öcsém.

— Ismétlem, fogadjunk. Holnap esti 8 óráig.

Áll, nem áll? Nem mersz?

Luczián a szeme közé vágta a fogadkozónak ezt a sértő két szót:

— *Eh! kölyök.*

És sápadt, izgatott arczczal sietett haza.

ív.

Álmatlanul töltötte az egész éjét.

Mégis nagyon boszantotta a dolog, hogy most egy kopott ruhájú, 15 esztendőös iskolás leányka miatt, aki, ha jobban megnézi, nem is valami kiváló szép, kiálljon egy 22 esztendőös gyerkőcz kardja elé s hagyja magán nevetni az egész világot, mely bizonyára észreveszi az egész játékból az Evelin kacagást keltő, ügyes boszuját.

Nem volt kétséges ugyan előtte, hogy e gyereket meg fogja tanítani alaposan. De mit ér ez?

A nevetők nem az ő oldalán lesznek. És a küzdelem veszélye, a másik téren, a kicsike mellett, még inkább imminens marad.

A leány szívek — múltja praxisából tudja — mindig könnyen hajlanak azok felé, akik érettük vérzettek, sőt úgy tetszik, mintha ily esetekben bizonyos rekompenzációt tartanának kötelességüknek.

Még alig virradt, mikor fölkel.

Ahogy a tükörbe tekintett, kissé megijedt dúlt arczatól. E fanyar, kiélt arcznak éles ellentétéként lelke elé röppent a kis leány édes üde arcza, tele fiatal, zsöngé pírral, éltet és frissiséget sugárzó elevenség gél.

Nem tagadhatta többé, hogy ezt a leányt szereti. Szereti nagyon, a régi, fiatalos hévvel és a férfikor megállapodott, komoly gondolkozásával.

Arra ugyan egy pillanatig sem gondolt, hogy a *Zv'.v tsaniokot*, amint legutóbb nevezé, a társadalmi tisztességes formulák között kösse magához; de bírni akarta minden áron és kizárólag, egyedül.

A függönyök mögé állott és kitekintett a locskos időbe.

A tegnapi megdöbbenés ismétlődött. Lenn, a nedves aszfalton a kis zsarnok lépkedett serényen, kezében egy kosár bevásárlóit piaczi holmival s utána, sarkában Semjényi.

Épp az ablaka alatt találkoztak. Béla egy remek kis bokrétát nyújt át és bizalommal veszi át a leánytól a kosarat. Ez nem ellenkezik, sőt látható

örömmel fogadja a szíves gavallért. Kezet nyújt. Mosolyog. Kernek, fehér fogsora kivillog és szinte kilátszik piros nyelvcskéje, mikor egészen közel hajolva Bélához, nevető, sőt úgy tetszik, szerelmes arezczal beszél. Az esernyőt elfeledik fölhúzni, pedig az eső ugyancsak szítal s az ócska kalap nagy kíméletet érdemelne, mert nincs más. Megindulnak kettecskén, boldogan. Szent, hogy Béla megnyeri a fogadást. A kis ártatlan, de könnyű lipe bele fog röppenni a lángba.

— *A gazember*

Ezt sziszegte fogai között s aztán utána *kiáltotta* a fiúnak ismételve és ismételve:

— Gazember!

Sietett levetni reggeli köntösét és gyorsan átöltözni.

De senki nem tehet arról, hogy amíg öltözködik, ne gondolkozzék. Luczián megkérdezte magától:

— De hát én, én akarok-e egyebet? Nem magam is ugyanazt a gazemberséget akarom elkövetni?

De megnyugtatta magát, mint mindenki, aki hűnt akar elkövetni, ilykép:

— *Én?* Ez egészen más. Nekem jogom van hozzá. *Én fődöztem* fel. Ő azonban egyszerűen rabló.

Többször s folyton dühösebben ismételte:

— Rabló, rabló. De nem engedem.

S behajszolta magát abba a gondolatba, hogy nem szabad és hogy gyávaság volna engedni.

Még otthon volt Iluska is, mikor hozzájuk ért.

Határozott.

Ajánlatot tesz a mamának, hogy jöjjenek hozzá lakni. Ő már öreg bácsi. Nincs mitől tartani. Kiképezted Ilonkát, úri leánynya neveli. Es most szükség is van oltalmára, mert az Iluska erkölce nagy veszélynek van kitéve.

Ez volt elhatározása főbb pontokban. Nem tagadható, hogy ezek mellett ott volt a *hátsó gondolat* is.

A felhők már ekkor szétfutottak s a szegényes szobácska ablakán beözönlött napsugár fénye csillogott a betegszemű, szinte világtalan asszony fehér arczán, a pamutokon, fehér ágyterítőkön s az Ilonka gesztenye fűrtéin és kerek vállain.

Egy pillanatra megsajnálta ezt a gyámoltalan asszonyt, akinek összes boldogsága, reménye és szerelme ebben a *meg* ártatlan, szép leányban pontosait össze.

Mintha megijedt volna attól a gondolattól, hogy ezt. a jó magával is tehetetlen asszonyt sírba üldözze ő vagy más, egy gonosz kívánságért.

És ekkor hirtelen, vissza nem tartva, agyába torlódtak a régi emlékek, különösen első nagy bűnének megújult képe: az orgona-lugas harmatos virágfürteivel, a tavaszi regg és tavaszi alkony, a szívére omlott szőke leány és a gyáva feledés.

S ez a mostani őszi nap annyira hasonlít a tavaszi sugárzásához, ez a locskos idő ahhoz, amikor futott s Istenem! — Luczián szédült, mikor már

másodszer gondolt erre: ez a beteg, félig világtalan asszony pedig ahhoz a szőke, szerencsétlen leányhoz.

Befogta szemeit, összeharapta ajkait, aztán a halántékait szorongatta s mikor az elbámult kis leány arczára tekintett s fürkésző szeme némi hasonlatot vélt felfödözni, nagy erejébe került, hogy oda ne omoljon könyes arczczal, lángoló fejjel az asszony lábai elé s ne rohanjon a kis zsarnokhoz.

Oda künnről mintha a Semjényi Béla kaczagását halottá volna.

Beharapta ajkát, hogy ne szólhasson, de agyába vágott egy éles sejtelem s egy minden férfit leverő kérdés: *leányomat hagyjam elesni?*

És az a *gyanú*, az a *sejtelem*, hogy egy ártatlan, veszésnek indult leányka az *űrre lehet*, és hogy benne a saját társadalmi becsületét megmentse s agyrémeit elűzze, rákényszerítette, hogy oda lépjen a *beteg asszonyhoz* és szelíd szóval, megtört lélekkel — *feleségül kérje*.

v.

A társaság, amint tudomásul vette a furcsa eljegyzés hírért, nem volt annyira sem könyörületes, hogy fékezte volna gratuláló szenvedélyét.

Luczián becsületesen, megadással bontogatta föl az üdvözlő táviratokat és leveleket s valahány levél és távirat érkezett hozzá: ugyanannyi arcz-

képet vagy névjegyet szakított darabokra s dobott a tűzre.

S mikor ilyen módon leszámolt múltjával, megkönnyebbülten sóhajtott föl:

— Sorsát senki sem kerülheti ki.

Minek folytán ismét visszatért ahhoz, hogy asszonyt, lovat, kártyát, pezsgőt száműzött a budgetjéből s a tornateremben erősítgette magát annak védelme okáért, aki esetleg vérszerint való lánya is lehet.

HARAGSZIK.

JAROSSY PÉTER megunta oda künn az agarászatot. Bejött a városba kártyázni és színházba járni. Egyszer csak bizonyos költői eret fedezett föl magában. Úgy vélte, hogy nagy hajlam van benne a vígjáték Írásra. Mért ne? Írni fog. Hanem az íráshoz bizonyos költői lendület szükséges? Mit tegyen? E kérdésre csak akkor kapott feleletet, mikor megházasodott. Két heti nászutazásból haza futván, úgy gondolta, hogy a mézeshetek zsörtölődéseit fogja tanulmányozni. Éppen kapóra jött a Mari haragja, aki mindenáron meg akarta nézni az «Üdvökét». Péter ellenezte ezt, tehát *Mari* haragosra csücsörítette össze nedves ajkait. Szemöldökeit, ezeket a pompásan ívelt pillangószárnyakat összehúzta s takaros kis ökleivel (olyanok, mint egy-egy elefántcsont gomb) tőle telhető nagyot ütött a karosszék támlájára.

— *Haragszom!*

Ezt *sziszegte* apró fogai között, melyek úgy villogtak ki, mint valamely igen fehér sövény szálai a pirosos esti homályból.

— *Haragszom!*

Ez már határozott hangú *kifakadás* jellegével hirt.

Újból rácsapott a szék támlájára s aztán hirtelen ajkaihoz emelte ökleit s-majdnem síró hangon sóhajtotta:

— Fáj!

Aztán, amint látta gúnyos, mefisztoí arczát Péternek, aki elég vakmerő volt derült képet vágni ehhez a fölötte komoly jelenethez, Mari ebben a «nagy» haragjában úgy tett, mintha valójában már nem 3 hónapos asszonyka volna, hanem úgy, mint régen, nagyon régen, egy és fél év előtt, 15 éves leánykorában — *sírt*.

Igen, Mari sírt. Sőt Mari csuklóit, zokogott. Feje ingott, reszketett hosszú nyakán. Kezeivel eltakaró arczát. Aztán hirtelen odaszólt Péternek:

— Adja ide a zsebkendőjét. Nem látja, hogy nincs nálam?

Péter beszaladt a mellékszobába s hihetetlen gyorsasággal rontott ki egy — *törülközővel*.

— Egy zsebkendő kevés ekkora könyhullatáshoz.

Mari elképedt erre a határtalan vakmerőségre.

Hogy egy három hónapos férj, aki nem hagyott az ő kezén, karján, nyakán, vállain egy csi-

petnyi helyecskét, melyet égő ajkakkal pirosra ne csókolt volna, hogy egy ilyen férj, ez a Péter, most szarkasztikusán mosolyogjon az ő méltó haragján és síró fájalmán s aztán egy nagyon is ízetlen élczet engedjen meg magának *rele* szemben, ez valami képzelhetetlen volt.

A pohár meg volt töltve csordulásig.

Mari hevesen megtörölte könnyes szemeit s aztán elszánt arczczal, de még mindig nedves szemekkel végig nézett férjén s fönséges komolysággal, mint egy valóságos színpadi királynő, meg-megálló lépésekkel kísétált az ebédlőből.

Jobb kezével félreacsapta az ajtófüggönyt.

— Így tűnik el az éj homályába a fényes, a kedves sugara nap. így borul éjbe a ragyogó, az édes kikelet.

Mari visszafordult.

— Még most is gúnyolódik? Vegye tudomásul uram, hogy én, igen, én önre többé rá se nézek. Rögtön haza megyek a *mamához*. Tudja. *Válunk*.

S most már nem komoly fenségben. de sőt előre húzott válakkal s lecsüggesztett fővel s majdnem roskadozó léptekkel támolygott beljebb.

Péter szívarra gyújtott s hanyag mozdulatokkal. füstölve sétált be felesége után.

Mari ahhoz a ponthoz ért gondolataiban, hogy nem tudta, mit csomagoljon előbb.

Annyi bizonyos, hogy a bútorokat most nem vitetheti el.

De a ruháit, a fehéreneműit, a csipke-kötőcskéit. albumait, hegedűjét. (Mari hegedül.) sőt még azt a törülközőt is elviszi.

Hanem az künn van.

Tesz is az valamit.

Be fogja hozni.

De még sem. Neki hagyja. Nem tudna arra a törülközőre jó szemmel tekinteni.

A nagy, velencei állótükörben csillogott fehér alakja.

Ebben az ideális, könnyű pongyolában nem indulhat útra, különben is már esti 10 óra múlt. Át fog öltözködni. És vetközni kezdett, lázas gyorsasággal. Sírni már elfelejtett.

A férj váratlanul, nesztelenül belépett.

Mari, mint egy komoly elhatározást!, való asszonyhoz illik, nem sikoltott e vakmerő meglepetéshez, de fölemelt jobb karjával kiutasító mozdulatot tett.

— Távozzék. Önnek itt nincs többé helye.

— Ah! Csakugyan?

— Még kételkedik?

— No, amíg nem vagyunk törvényesen elválasztva . . .

— De . . .

-- Csillapuljon asszonyom. Nem fogom jogaimat érvényesíteni. Csak mint udvarias férj *segíteni* kívánok önnek a csomagolásban. Szükségem van erre a jelenetre a készülő vígjátékomhoz.

Na, erre már a mama se tudott volna más feleletet adni, mint amit Mari rögtönzött, — *elájult*.

De nagyon elájult. Szemeit lecsukta. Fogait összeszorítá. És nem mozdult annyit sem, mint rózsalevél szellő nélkül való időben.

Péter szinte megijedt.

Ölébe vette az asszonykát és átkarolta. Majd homlokát lágyan megsimogatta, ajkával ajkaira tapadt s úgy élesztgette.

Mari bizony soká késett az ébredéssel.

Ez alkalmid szolgált Péternek arra, hogy mindinkább sűrűbbé és tűzesebbé váló csókokkal halmozza el felesége arcát, fejét, leomlott haját, karjait, vállait és lehajtott fővel meghallgassa nem is egyszer, sőt nem is kétszer szíve verését.

Péter lángolt ez ébresztgetéstől.

Mari azonban megátalkodottan ájult maradt.

De egyszer, egy nagyon ezuppanós csók után mégis fölébredt, több mély és hossza sóhaj után.

— Krisztuskám. Krisztuskám, hol vagyok?

— Orvosa karjai között.

És igyekezett pongyoláját gyorsan összefogni.

De Péter megakadályozta.

— Így nem indulhat útra, át kell öltözködnie. Majd én segítek. Tudja, mint máskor. Hanem ezt, ezt a kedves pongyolát, ezt itt hagyja nekem emlékül! Úgy-e itt? Házasságunk második, legédebb. legragyogóbb napjára emlékeztet. Az boldog

nap volt. Akkor nem kívánczozott, mint ma a színházba. Akkor még szeretett.

Mari akart, de nem volt képes ellenkezni. Csupán beszélni tudott. A csacsogást, a szemrehányó fecsegést, úgy látszik, soha nem felejtik el az asszonyok.

— Tehát emlékezik arra a *napra*?

— Magok férfiak persze *csak* az első napokra képesek emlékezni. Az egésznek az volna oka, hogy színházba akartam menni. Talán csak nem akar annyira zsarnokoskodni fölöttem, hogy még emberek közé se visz? Azt hiszem, látnom csak kell egyszer-egyszer a világot.

Péter hevesen átkarolta nejét.

— Így, így édesem, most remek vagy. A hold ezüst sugara csillog a vállaidon. És ez a duzzogó kitörés pompásan sikerült. Meg fogom örökíteni a vígjátékomban. Valóságos idyll.

Elfujta a rózsás gömbű éjjeli mécset.

— Fölséges, költői éj!

Mari még kissé duzzogott, aztán csak suttogott, suttogta a Péter szavait.

— *Fölséges, költői éj.*

SELYEM KENDŐ MESÉJE.

I.

Megesküdött, hogy többé egy pillanatot sem áldoz a szerelemnek.

Végtelen keserűség töltötte el szívét.

Hogy még Terézben is csalódnia kellett, e redőtlen, sima homlokban, szelíd sngárn kék szemekben, a tejfehér, ártatlan arcban!

Alpesek legmagasabb ormán napsugár csókja a frissen esett havon nem lehet oly tiszta, oly szűzi, mint ez az áhitatos, imádásra keltő arcz ártatlan derűje: mégis Oszkár kénytelen volt összes idealizmusát beledobni abba az illatos, meleg párás kis fészekbe, melynek neve: Teréz budoárja.

Nem, nem!

Többé nem vesz kezébe színes szegélyű, selyem zsebkendőcskét.

Nem fog ily puha, suhogó rongydarabka mellett ábrándozni.

Hiszen annyira volt már, hogy amikor ezzel az Ylang-Ylanggal megeseöpögtetett tenyérszi ron-
gyocskát ajkaihoz tapasztá s tekintetét a szegélyek
rózsaszín sávjaira és ibolyakék virágaira függeszté,
— mindjárt hozzá képzelte a gyöngé körmöcské-
ket, a vékony ujjakat, a pehely kezeket, a kissé
hosszúkás, telt karokat, melyeken nincs egy csöpp-
nyi szögletesség s melyekről meg sem látni, hul-
lámos futása hol merül be a könyök parányi kö-
rébe s a szoborszerü vállak fehér patyolatába.

Mindjárt hozzá képzelte a hosszás, gömbölyü
nyak hattyú hajladozását, a fekete gyöngysort, a
kerek állacskát, nevető ajkak mögött a ragyogó fo-
gakat, a futosó apró gödröcskéket, a tenger-
mély kék szemek édes bubáját, szóval az egész,
az egész kicsi Terézt.

Szavát hallott«, kaczagása csengett füleiben,
neszét érezte elröppenő kéjes sóhajának: szinte kö-
rül tapadta arczát, megszorongatta szívet az a zsi-
bongató áramlat, amit a Teréz legyezője hajtott felé.

ügy érezte, hogy mellette van. Kezének lány
simítása húzódott végig homlokán. Egy-egy akara-
tos, kibomlott hajsálacska csiklandozta arczát és
tisztán látni vélte, mint hajlik feléje a baraczkvi-
rág színben tündöklő arez egy üdvözítő csók biz-
tató mosolyával.

Ah! ez a könnyü zsebkendöcske, mely már
kopottas volt milliónyi csókjától, egy egész tün-
dérvilággal népesíté be agyát.

Röviden. Oszkár érezte, hogy testének minden porcikája ég, lángol s rajong a bájos, szőke özvegyért.

De lefogja küzdeni érzelmeit.

Ez a rég múlt idők forró képzetének aranyos tündérmeséiből jelenébe szakadt asszonyka nem más, mint egy bűbajos kis ördög.

Szemei égtek, már-már könye csordult, szíve reszketett a csalódás fajdalmától.

— Nem szerethetem őt. — susogó és vágya támadt széttépni a sima, fényes kendőcskét

II.

S miért van mindez?

Ma nála volt. Azzal a vissza nem vonható elhatározással kereste föl, hogy letérdel előtte, összecsókolja lábcskáit, ruhája vékonyan hajtogatott fodrait, kezeit, bevallja szerelmét s elrabolja vagy meghal előtte.

Nem találta odahaza.

A szalon ablakain le voltak bocsátva a fehér függönyök. Tropicus virágok széles peremű, sásos levelei harmatoztak a friss öntözéstől. Tarka tollas papagály suhanó szárny veréssel vállára röppent, hízelegve arcához dörzsölte piros-pöttyös begyét s kevésbé rikácsoló hangon, mint máskor, fülébe súgdosta megszokott szavát:

— *Szeretlek!*

Ezt a szót akarta ő is lehető halkan s lehető érzelemmel elsugdosni ezer-szer és ezerszer Teréznek.

Megsimogatta a hízelgő madarat és beszélgetett hozzá, mint valami gyermek.

A kis szalon, azon túl a kék bútorzata szoba, («bizalmi szobácska», ahogy Teréz nevezé) s amodább a titkos fülkének egymásba nyíló ajtai tárva voltak.

Futó tekintete először végig siklott a selyembélésű szobákon, aztán gyönyörködve ragadt meg a háló-szoba napsugártól beragyogott, arabeszk díszítésű falain, japáni legyezőin, csipke függönyein, nehéz virágvázáin s apró csecsebecsén.

Xem volt képes legyűrni magában a vágyat hogy be ne lépjen e titokzatos, még soha nem látott — *s'entélfhc.* (Mert a nő szobája szentély.)

— Várni fogok, — mondá — s egy 5 forintos bankót nyomott a szobaleány kezébe. Menj, — folytatá — a parkba, magam akarok maradni.

Sietve haladt át a kis szalon és a «bizalmi szobácska» virágos szőnyegein.

Kezeit szívére szoritá, amint a Teréz öltözőjébe lépett.

A tükörbe tekintett. Arcza olyan volt, mint egy téli felhő. Úgy vélte, hogy most meglopta azt, akit imádott.

Ez legalább is nem szép dolog. De feltörő vágyait nem vala képes elfojtani.

Összefogdosott és végig csókolgatott mindent a szobácskában s aztán fölizgultan, édes ingerben levetette magát a rövidke kanapéra.

Szembe volt vele egy Mária-kép. mellette imazsámoly, ragyogó kis kereszttel és elefántcsont kötésű imakönyvel. A zsámoly alsó részének bársonyán meglátszott, hogy Teréz gyakorta merni áhítatos imába.

— Csupa ártatlanság, suttogó, — valódi szent! — kiáltá elragadtatással.

Hirtelen fölugrott s jobb kezét, mint egy ijedt gyermek, ajkaihoz emelő.

Egy csöppnyi vér ujjából lehullott a kerevet halványkék se l y m ére.

Aztán elhalványodott ő is. amint a tárgyban, amely kezét megvéroz.te. egy néhai monokli darabká-jára ismert. A friss törés még meg is látszott rajta.

— Hisz én meg vagyok csalva. El vagyok árulva!

Kígyóit arczczal, tébolygó szemekkel, lázas dühre ingerülten rohant ki. át a parkon, haza.

III.

Érthető tehát, hogy veszteségének végtelenségét érezve, a világ s az élet gyűlölete tört be 23 éves szívébe.

— Nem maradhatok élve. — suttogó. Ki van fordítva a szívem. És én kifordított szívvel nem

imbolygók a világban, mint egy élőhalott. Bizonyos, hogy megőrülnék.

Elkeseredéssel gondolt arra a selyemfészekre, illúzióinak s hitének temetőjére.

— Eh! magam vagyok. Se apám, se anyám. Meglövöm magam. A Kaponyayak háromszázados története tragikus, méltó befejezést nyer ezzel a lövéssel.

Kiment a családi sírbolthoz, a helyi erdőaljból felnyúlt halmocskára.

A leáldozói nap fölverődő körivei bepirosíták a felhő szegélyeket.

— Ha a vérem szórhatnám az úszó felhőkre, hogy ami harmat lehull az ő virágaira s a park buja szőnyeggyöpirébe, amelybe kora hajnalonkint annyi előszeretettel és kéjes érzettel gázol be, hogy az mimi vérharmat legyen!

A levegőből is az én vérem gőzét szívja be! Szóval Oszkár borzasztó gondolatokkal bíbelődött. Megvizsgálta forgópisztolyát és ajkai elé emelte. Még egyszer széttekintett, aztán lecsuklott mind a két karja.

Ott lenn, hol a Latorczának egy kiszakadt erekerék tavacskát képezett a mogyoró-bokrok között, ott az ezüst vizű tóí fodros tükrébe épp most merült be. összehúzott, megremegő váltakkal s előre omlott fővel Teréz.

Hellász derült egének egyik örökszép meséje ismétlődött e képben.

Oszkár gyorsan lecsücsült a földre. Égő tekintete átsiklott a bokrok esti harmattól csillogó levelei között.

Buddogva kúszott a tó partjához.

Teréz lubiczkolt. kezeivel csapkodta a vizet pajzánul, gyermekes örömmel s kaczagott hozzá, mikor úszó öltönyének fodrai között megakadt egy parányi bókafiók. Fölszórta a vizet magasra s gyönyörködve szemlélte a megpattant szemernyi cseppecskék hulló szivárványát. Aztán megpaskolta föl-emelt lábait.

Oszkár kábult fővel ugrott föl s ölébe kapta a Teréz *öltönyeit*, aztán fölkiáltott:

— *Teréz!!*

Egy éles, átható sikoly s Oszkár az üdvösséges szép természetből nem látott többet, csak egy ijedt asszonyfőt, elkékült ajkszélekkel és tágra nyílt, zavaros fényű szemekkel.

Aztán látott a hullámzó vízből csöndesen kiemelkedni két kicsiny, imára kulcsolt kezet.

— Nem, nem édes Oszkár, maga nem lehet annyira kegyetlen és udvariatlan. Leteszi az öltönyeimet és elmegy egyenesen haza, vissza sem nézve.

Oszkár lángoló szemekkel nézett a könyörgő asszonyra s aztán megcsalatasára és elhatározására gondolt.

Ifjúi daczongással vetette hátra fejét s tragikus poseból beszélt, mondhatnám szónokolt.

— Ön, nagyságos asszonyom, tönkre tette illúziómat, meggyilkolta életkedvemet. Egy negyed óra múlva meg fogok halni. Ne ijedjen meg. Élve maradhat; de hogy örökre elrontsam életét, megégetem a ruháit. Már én ilyen kegyetlen vagyok.

Terézt elfutotta a halál láza, de csak egy pillanatra, aztán diadalmasan emelkedett ki a megcsöndesült vízből.

— Nos hát láss, te kegyetlen, egy Lukrécziát, aki meghal szemed láttára.

És remek, mái vány testével, melyen egy pillanatra végig csillant a fölbukkant hidd reszkető, fehér sugara, vízbe vetette magát.

Habos gyűrűk lázas hullámozása eltemette.

Oszkár eldobta a könnyű nyári ruhát, egy szökéssel benn termett a vízben s aztán az életmentő diadalmas arczával, ölében hozta partra a bájos asszonyt.

Teréz nem mozdult, szemeit lecsukta s hagyta magát életre könyörögni.

Oszkár letérdelt eléje a gyöpre s előbb a csatagos ruha szegélyeit, majd Teréz kezeit, karjait s végre ajkait csókolgatva, chresztgeté.

— Bocsáss, bocsáss meg édes, drága Teréz; lásd örülten szeretlek, meghalok, ha nem ébredsz föl. Hiszek, bízom benned. Örült, feledékeny voltam. Most már emlékezem, hogy az az üvegdarab ott az enyém volt. Íme, a fele még itt is van a zsinóron. Emeld föl szemeidet.

Teréz mintha átölelte volna karjaival loeskos lovagját.

Fölnyitá szemeit s mosolygó piros ajkai közül egy könnyed sóhaj szállt föl.

Egész este lett. A holdra felhő borult. Senki élőlény kettejük kívül az egész tájékon.

Oszkár fölugrott.

— Ébredsz? Nos hát öltözködj. Lásd milyen jó Hu vagyok. Ki megyek addig a messze útra.

Elfutott.

Messze az országúton lihegve megállóit és *csókjaiban fürdeté meg a kedves, kopott zsebken-dőcskét.*

NYÚZZON MEG.

Szégyenlem magamat.

Negyedéves jogász létemre úgy viselkedtem, mint egy első éves gólya.

Izácska, mikor a minapában délután az utcán találkozott velem, hirtelen örömtől megeleveníti! arczzal nyújtotta felém kezeit és izgatott szavakkal mondá:

— Kedves Sándor, látja ott az utezaszögleten azt az urat? Vérig sértett engem. Nézze, még most is üldöz tekintetével. Sőt erre jön. Kérem, édes Sándor, védjen meg.

Valami heroikus érzet szállott meg arra a tudatra, hogy íme. a világ legszebb Izája az én védő szárnyaim alá helyezi magát. Szinte megnöttem és vitézzé váltam. Komoly elhatározással tekintet-

tem bájos Izáeska csillogó szemeibe, édes arczának parányi gödröcskéire és szóltam:

— Legyen nyugodt, meg fogom védeni.

Az az ur pedig valóban szentelen bátorsággal jött felénk. Én az aszfalton, háttal feléje, két oldalra terpesztett lábakkal megállottam s jobb kezemmel sebesen körbe forgattam botomat. Úgy elfoglaltam a gyalogjárót, hogy annak az urnák le kellett tértie.

Az az úr azonban korántsem tért le. Egyszerűen megfogta hátulról a galléromat s kissé föl és kissé oldalra emelt és vakmerő nyugodtsággal sasirozott el Izáeska mellett.

Ez a rövid úton való továbbittatásom fölforralta bennem a vért. Most már nem csupán Izáeska volt megsértve, de én is.

Utána rohantam az ismeretlen úrnak, két kezemmel megragadtam vállait s magam felé fordítottam. Ez is rövid úton való ismeretkötés volt. Kissé rekedtes hangon szóltam hozzá:

— Pro primo Málczay Sándor vagyok. Secundo kérem a névjegyét. És pro tertio, az a kisasszony egy előkelő úrnak a leánya, tehát tessék visszafordulás nélkül arra menni, amerre legközelebb — a pokolba. Ezen az úton nem fog velünk találkozni.

Ez történt tizenöt nap előtt.

Másnap reggel azután az az úr és két barátja s egy doktor, meg én is két barátom s

egy doktor kíséretében fölkerestük a bekölcei cserjést.

A hideg téli idő kissé locsakosra fordult. A fákon még csillogtak a zúzmarák, de én, a nekem jutott helyen, közel egy negyedóráig éppen térdig érő hévízben állottam. Mondanom se kell talán, hogy e helyzetemben közel voltam a megfagyáshoz. Erőltettem magamat, hogy ne reszkessek, de mégis remegtem s ellenfelem pokoli gúnnyal nézett reám, mint egy szorongó gyávéra.

Végre megtöltötték a pisztolyokat. A jelre megcsináltam az avanszot, könyökbe meghajtottam karomat s a pisztolyt egészen közel emeltem arczomhoz, hogy így végig nézhessek a csövön. Pompásan célba vettem ellenfeletem.

Le fogom löni, bizonyosan lelövöm az Izácska vérig sértőjét. Híres lovag lesz belőlem. A drága, szép leánykám édes mosolygással és még édesebb csókkal köszöni meg védelmemet. Sőt úgy fognak alakulni a viszonyok, hogy végtelenül nagy, égető szerelmem lángja meglágyítja az Izácska szívét s ő az én feleségem lesz.

A földi menyországnak egy tüneményesen szép ábrándképe csillant meg agyamban, mikor ellenfeletem célba vettem.

Már nem éreztem a hideget. Lőttem a tapsra.

S ebben a pillanatban, mintha pokoli lángégette volna össze arczomat. bajuszomat, legfőbb

büszkeségem kunkora tárgyát, két szemöldököm és jobb fületem.

A lángtól és a puskaapor-füsttől egy pillanatra nem láttam; de menten elejtettem pisztolyomat s két kezemmel arczomhoz kaptam.

Segédeim és az orvosok hozzám futottak. Egyik azt kiáltotta: szent Isten! — a másik pedig, mikor arczomba tekintett, harsányan fölkaczagott.

Nem haltam meg, annyi bizonyos; hanem ez a pokoli tűz az arczomon közei hozott ahhoz, hogy elájuljak.

Az elejtett pisztolyra tekintettem. Még akkor is süstörékel.

Segédeim nem vették észre, hogy ez az öreg párbaj-mordály a sok használattól-e. vagy a rozsdától? — nem tudatik, de tényleg tűnyi vékony likat kapott a kakas csíptetője mellett s mikor a jelszóra lőttem, hát a puskaapor ezen a ükön köröszül egy csöppig az arczomba szikrázott s fiatal tejarczomat (annyira irigyelték tőlem a kisasszonykák!) félidőstől! pörsögtette kékesfekete szemcsékekkel, fekete kunkora bajuszomat, szemöldökömet és szempilláimat pedig tövig pörkölte.

Egy pillanat alatt csupa szeplő lettem. Olyanná váltam, mint egy kéményseprő legény.

A párbajnak ezzel, rendkívül élénk hangulatban s mosolylyal kísért szánakozó kifejezések alkalmazása mellett, vége szakadt.

Siettünk haza.

Mikor a tükörbe tekintettem, elborzadtam magamtól. Csúnya voltam, mint egy megszalajtott ördög.

Dühöngtem, lázongtam, átkozódtam s az arcom egyre lángolt.

Az orvosok mindenféle viasz-preparátummal bevonták orezámat, amelynek valódi formáját és színét a puha, meleg és zsiradékos lárvá alatt nem láthattam több napig.

Nagyon szenvedtem, de fájdalmaimat mégis enyhítette az az üdvösséges tény, hogy a bájos Izácska lovagias önfeláldozásom jutalmául két gyönyörű piros rózsát küldött.

Illatát e kedves virágoknak nem ismertem; de színét, amely symboluma volt a viszonzott szerelemnek, láttam, folyton szemléltem, aztán ajkaimhoz emeltem, hévvel csókolgattam s végre egy lázas állapotomban megettem.

Bizonyosan össze volt bogozva valami vékony dróttal s én azt is lenyeltem, mert azóta egyre valami meg nem magyarázható szúrós furdalást érzek magamban.

Még megérem, hogy egyszer csak kilyukadok.

Ámde mindegy, nem tesz semmit. Izácska az enyém lesz. Rövidesen lehántják lárvámat s ki lenne boldogabb ember széles e világon, mint éppen én, a Csernőy Iza kedves férjeeskéje?

Ennyit panaszolhatok el önnek, kedves doktor ur, közvetlen tapasztalat folytán. A többit részben már csak hallomásból tudom.

Ellenfelem a félbemaradt párbaj után látogatást tett Izáéknál és bocsánatot kórt. Megadták neki. Harmadnap újból vizitelt s egy nagy bokrétaival lepte meg ideáloamat. Ebből a bokrétából volt az általam drótostól, bőröstől lenyelt két rózsa.

Negyednap valami kaszinóhál volt. Ellenfelem minduntalan Izácska körül legyeskedett, kifogyhatatlan volt kedveskedéseiből s íme, nézze kedves doktor ur, ezt a nyomatott tudósítást négy nap előtt kaptam. Az van benne, hogy Solymossy Pál tartalékos huszárhadnagy eljegyezte Csernőy Izát.

Végtelen düh szállott meg. Lekapartam arczomról a viasz lárvát és futottam Izáékhoz, hogy mint Othello, megfojtsam a hűtelen leányt.

Szenvedélyesen vágtam kétfelé az ajtószárnyakat és szembe találtam magamat egy nagy velenzei tükörrel. Tényleg elestem. Az az alak, aki a tükörből reám nézett, holtra ijedten, karikába vágódott. véres szemekkel, többé nem én voltam.

Az arcz fehér alapszíne a viaszos pepecseléstől még fehérebb lett, de ezernyi fekete pontocska vigyorgott le róla, gúnyosan, halálra ingerlően.

Negyedéves jogász vagyok s 22 évemmel ez volt, az első szerelmi kalandom. Idegességem im-

már határtalan. Naponkint ötvenszer mosdom — hasztalanul. A puskapor mind a bőröm alatt van. Nem lehet, csak egy módon menekülni tőle.

Égek, lángolok Izácskáért. Szerelmem, mint a folyton ébresztett tűz, egyre nő. De ezzel az orozával ki sem mozdulhatok. Kérem, doktor úr, ha azt akarja, hogy főbe ne lőjjem magamat, — *nyúzzon meg.*

RONGY.

I.

Már úgy nevelték. Szegény emberek gyermeke volt, akik azt hitték, hogy egy lánynak nem lehet egyéb életcélja, mint a férjhezmenés.

Mint egészen kicsi iskolás lány, rövidre nyírott, csitri szöszke fején az árnyas, ócska florentin kappal, porcellánfényű, nagy, buzavirágszínű szemei lángoló, mohó tekintetével képes volt a fényes kirakatok ezernyi csecsebecsén, pompás menyasszonyi kelengyéin, a pehiche, gazir. selyem, broquate és esipkeszövetek hullámzatos redőin órákig eléledlegni. gömbölyű balkarjáról lengetve az ismeretes «Musik» táskát.

A kirakatok üvegtáblái vissza is tükrözték alakját.

Ilyenkor aztán üde, hamvaspiros arcbőre halvány színbe borult s lángoló szemeit könnyek fátyolozták el.

Alig egy karkinyújtásnyira fénylő selymek kaczerkódtak szemei előtt s rajta — igazán szégyen — kopott s majdnem foszladozó perkál ruhácska szerénykedett.

Hirtelen kidörzsölte szemeiből a könyet s csodálta és irigyelte a fölségesen felöltöztetett viasz-asszonyt a kirakatban.

Ez a viasz hölgyecske lett ideálja, álmai gőzkörébe is ez a kép szövődött be, s rajongó vágygal, majdnem áhítatszerű imádással gondolt a jövőre, *asszonykorára*, mikor ő is oly csodált és irigyelt lesz, mint ez a viasz-asszony, amikor szégyenkezve sütik le ('lőttük szemeiket azok az iskolatársai, akik most csak lenézéssel emlegetik az ő kopott szegénységét).

Ezt a jövőt igen fényesnek rajzolgatta ki eleven képzelete.

Még *fityulája* is lesz, apró török aranypénzekből. három sorjában. Ara ötszáz forint.

Ez a fityula és egy pár remek bouton képezte vágyai netovábbját.

II.

Bellácska, mire iskoláit végezte, észbontó, kaczer szépséggé fejlődött.

A mamája el volt ragadtatva. Csodálta ezt a gyereket, csókjaiban fűröszte meg édes, durczás

arczát, rezgő vállait és igyekezett a rózsás vágyakkal telt leányfőbe belebeszélni, hogy férjhez kell mennie Bathó Jánoshoz, a bank-pénztárhoz.

— Kincsecském — jegyzi meg a mama, — 1200 frt évi fizetése van s kilátás emelkedésre.

Bellácska akaratoskodott. Hanem a kirakatbeli viasz-asszony selyem toalettjeire s a ragyogó gyémánt boutonokra való hivatkozás, megtörte akaratát.

Asszony lett.

III.

Sirt és elégedetlen volt. A férj képzelhetetlenségig fősvény; Bellácska régi iskolatársnői mellett — éreznie kellett — még mindig a perkál ruhás leányka maradt.

A férfiak azonban imádták egyszerű ruháiban.

Szemeiben, sőt még aransárga hajának lázadó hullámzásában is az elfojtott szenvedély s a ki nem elégített vágyak tüze csillogott.

Bella elfordult férjétől, mikor az a hivatalból megjött s kezeckéjét gyűlölettel rántotta ki kezéből.

— Eh! nem azért lettem felesége, hogy rántott leveket kavarjak, zsíros surczokat aggassak magam és mikor haza jön, számadásokat nyújtsak be arról: mennyibe került az ebéd?

János hiába könyörgött Bellának.

— Hagyjon el! Nekem ruha kell, érti, fényes, ragyogó toalett. És én nem járok rongyokban. Nincs pénze? Hát kerítsen. Honnan? Bánom is én. Élhetetlen. Hát — *lopjon!*

Annyira szerette ezt az izgatott szép asszonyt, annyira vágyta édes melegét teljesen odaadó szerelmének, hogy minduntalan féltette magát, becsületét, valahányszor csak a bank ezresei közt turkált.

Képesnek érezte magát a lopásra is.

Egyelőre nem volt erre szükség. Összekuporgatott forintocskáit egy vágyteljes pillanatban mind oda rakta felesége lábai elé.

Soha nem feledi azt az édes pillanatot, amint felesége átölelte, lekuporodott hozzá a szőnyegre és majd megfulasztá csókjaiban.

— Én édes, én jó uram.

Azt hitte, a mennyország szakad reá. összes üdvösségével.

IV.

Bella vérszemet kapott.

Csak a török aranyokból három sorban együvé rakott tityulára és a bontanokra vágott még.

De ez a vágy égette, mintha tengervizet ivott volna. És férje nem volt hajlandó sikkasztani, hogy tengernyi szomját kielégítse. Bella tehát másra gondolt...

Bathó János egy idő óta nem találja annyira durczásnak feleségét, mint máskülönben.

Sőt víg mosolygást és állandó derűt is lát arcán. Néha azonban, mintha bizonyos sajtóságos zavaros, tartózkodó, ködös homály borult volna a különben fényes szemekre.

Szívébe vágott a gyanakvás.

Gyanújának megerősödését látta abban, hogy egy idő óta megmenekült a divatárusok számláitól: pedig felesége időről-időre pompásabb toalettekben mutatkozott.

Félt. Mert örülten szerette ezt a felségesen virágzó asszonyt, aki ingerülten rántotta vissza üde arezát, mikor felé hajlott, hogy fesókolja hamvas pírját.

— Hát a boutonok?

Sietett a bankba, szíve vergődött az okosság és becstelenség érzelmei között.

Megakarta nézni, vájjon a pénzügyintézet igazgatója bent van-e?

Nem találta ott. Hanem amint asztalára tekintett, halálra sújtottnak érezte magát.

Néhány legutóbb fizetett számlát talált ott lenyomatva, számlákat azokról a csipkékről, selymekről, broquatokról, battisztokról. pelucheökről, melyekben a felesége hódított.

Feltörte az asztalt és keresett. — Levelekre akadt.

Futott haza.

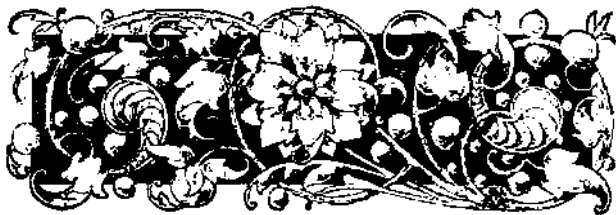
A szép asszony épp akkor nézegetett lábba gyűlt, tündöklő szemekkel egy pár ragyogó gyémánt boutont.

Örült dühvel kapott kebelének és keze véres lett, mire leszakgatta a remek habtestről a pompás brüsszeli csipkéket, atlasz volantokat és selyem-dudorokat.

— *Rongy, rongy, rongy!* — hörögte elvadult lázban.

... Az élet, a becsület, minden csak *rongy*.

EGY ELHATÁROZÁS.

Adácska nagyon unta már a dolgokat.

Minden reggel fölkelni, napközben enni, hímezni, olvasni és sétálni a mama oldalán, éjszaka nagyokat aludni és soha semmi érdekeset nem álmodni, ez a változatlan egyhangúság már gyötörte.

Elhatározta, hogy *szerelmes* lesz. Szerelmes a rózsás fiilecskéi hegyéig, sőt még azokon is túl.

Ez az elhatározás nagyon is illik Idácskához; mert illő, hogy aki idáig csak kaczagni idott és rohamos fejlődésével a mama nagy bős. óságára kinőni minden ruhát s képes volt kétségbeejtő naivitással beszélni azokról a szerelmes levélkékről, melyekre a Sarolta néni titkos szekrénykéjében akadt, illő, hogy Idácska valahára már komoly dolgokkal is foglalkozzék.

— Mamácska, meg fogod látni, hogy többé nem szaladok el oldalad mellől egy-egy pille után,

nem fogom ráuszítani a kis Hektort a cziczára és nem klampírozok neked naphosszat a füleidbe, szóval akkora komoly leszek, hogy akár menten férjhez adhatsz. Úgy fogom viselni magamat, mint a Róza; fönségesen komoly leszek, mint egy nyugvó tenger, vagy mint a czicza, mikor kifekszik a nap-sugaras folyosóra és dorombol. Akkorákat fogok sóhajtani, mint a Tibor, valahányszor csak mellém kerül. Mamácskám, szerelmes leszek. Tudod, már nagyon hízom. Illő, hogy egy kis boldogtalan szerelem leszedje rólam ezt a kétségbeejtő nagy egészséget.

— Olyan a két orczám, mint a papa itatóspapirosa, olyan piros. Mennyivel kecsesebb lennék, ha olyan tiszta fehérség ragyogna le arcomról, mint a Rózáéről. Sarolta néni azt mondja: eezetet ivott, mikor olyan fékezhetlentl egészséges volt, mint én. De az eezetet még a salátán sem szeretem. Láthatod, mamácskám, hogy mindig megczukrozom. Kénytelen leszek tehát egy jobb módszerhez, a boldogtalan szerelemhez folyamodni. Úgy tartom, mamáeska. hogy utóvégre is akkora hatalmasgá fejlődöm ki, mint a nagyapa. Pedig a nagyapának már a szeme héja sem mozog. A Tibor azt sóhajtotta tegnap: Olyan vagy, drága Idáescskám, mint egy nagy — nagy rózsabimbó, akit mindenki megcsodál, vagy mint egy galamb aratás idején, akit mindenki szeretne megitatni a saját ajkaival.

— Én azonban tudom, hogy olyan vagyok, mint egy föl hizlalt kis csirke. Tibor tehát hazudik. Beláthatod mamáeskám éppen ebből az okból, meg azért is, mert Tibor akkora, mint egy meghámozott oszlop a lépcsőházban, nem lehetek Tiborba szerelmes.

— Más valakit keress nekem mamáeskám. Valami grófot például, vagy valami magasrangú urat, aki rám se fog nézni s akit ha megszeretek, kétségkívül meglep a boldogtalan szerelem fájdalma. Fogok sóhajtozni, ábrándozni s bizonyára megcsapanok.

Idácska a sétányon, a nyári vigalmakon, az utczákon, az összejöveteleken, mindenütt kereste a férfit, akit megszeressen.

Természetes, hogy Tibor még nagyobbakat sóhajtott és talán természetes, hogy Idácska legelőször is a katonatisztekre vetette csillogó kék szemeit.

Mars fiai nagyon jók az ilyen experimentumokra. Gyorsan megértik a biztató tekintetet, eléggé, sőt talán túlságosan is bátrak s végre némelyikük annyira fess, hogy be is fűzi magát.

— Nincsen kauczióm. Annál jobb. Így legalább biztos a boldogtalan szerelem.

Katonáéknál azonban nem ért czélt.

— Nagyon *üres* a fejük. Csak a szájuk van *tele* cigarettával, vagy dicsekvéssel.

A hosszú szőke hadnagyocska, aki minden délután ablaka alatt csörgette kardját s legalább is

olyan tekintettel nézett reá, mint egy figyelő dektív, lecsüggesztett fővel távozott, mikor Idácska kereken kinyilvánította előtte:

— Maga nagyon unalmas. Kérem, hagyjon el.

— Olyan az arcza, — csacsogta a mamának — mintha valami nagy-nagy petrezselyem-gyökérből faragták volna ki.

Idácska átkutatta a judikaturát, finacziát, a vasutakat; a magán vállalatok tisztviselőit, a nagy gazdaságokat — és médiumra még se lelt.

Már-már azt Ilivé, hogy no most megcsípte a valódit; de be kellett látnia, hogy Tibor még mindnyájuknál különb.

Csak az a kár. hogy Tiborral nem lehet ezélt érne. Tibor olyan szerelmes, mint egy költő és olyan hűséges, mint egy zsidó-pap a bibliához. És mindig a házasélet csöndes gyönyöreit rajzolgatja le: a kettős egyedüliséget. a zavartalan boldogságot, a rózsás kis fészket stb.

Az unalomig van már vele.

— Apába csak nem lehetek szerelmes, — suttogta magában, amint esthajnalon kötözgette keretcskéjében virágait. — Hanem talán a Béla bácsiba, a Sarolta néni férjébe.

Idácska dalolni kezdett.

Ez a gondolat végtelenül tetszett neki.

Elhódítani Béla bácsit, aki szintén nagyon szerelmes, ámbár végtelenül komoly ember. Képviselőnek készül és bankigazgató. Valahányszor az

újságba ír, abba mindig benne van ez a két szó: «belterjes gazdálkodás», vagy ez: «a produkció többlete.»

Valami pompás lenne, ha Béla bácsi egyszer a lábai elé térdelne és bevallaná:

«Szívem nincs többé normális állapotban. Bilánsza meg van zavarva. Érzelmeim kötött területen fcküsznek. Imádlak Idácska. de mert már férj vagyok, nem szabad szeretni.

És ekkor elsírnák nagy-nagy szerelmi boldogtalanságukat.

«Elfogyása liliom-hullás volt», ezt írnák róla a lapok.

Idácska keményen elhatározta, hogy Béla bácsit fogja szeretni.

Főlegyenesedett. Megy egyenesen Sarolta nénihez és fog vele gúnyolódni. Ha Béla bácsi ott-hon lesz, kaczerkodik vele.

A lugasból a Sarolta fehér ruhája csillogott ki.

Meg fogja lepni.

Hátulról került hozzá csöndesen, nesztelenül.

— Ah! A Sarolta néni nem egyedül van.

Hallgatózott.

— Ni, ni, Tibor! És mit beszél a Sarolta néni! Ez csúnyaság. Csábít. Panaszkodik férje hidegségéről. Őszinte, meleg szíve rokonérzésre vágyik. Csak nem Tibornál akarja ezt föllelni? De talán. A néni hiszi, hogy Tibor elég diszkrét lesz és titokként őrzzi meg. hogy egy gyöngö pillanatban így

mindent elérte. És Tibor, igen a sóhajtozó Tibor, aki mindig úgy beszélt, mint egy keserves Werther. Tibor lángoló szavakkal beszél a titkos és tilos szerelem édességéről, sőt elég vakmerő átölelni és csókolni a nénit.

Idácska fölsikolt, szívéhez kap és elhalványult ajkakkal suttogja:

— *Mégis Tiborba leszek szerelmes.*

PARASZTVÉR.

Tamás bátyám, amint meglátta, öreg legény létére így sóhajtott föl: «Ne teremts többet Isten, hadd csattanjon végén az ostor.»

Mikor én megismerkedtem vele, épp akkor hagyta el a férjét, hogy örökre megváljon tőle.

— Kedves barátom, — mondó ujjai közé fogva kabátom gombját s addig-addig forgatva, míglen leszakító, — az egy igen tisztességes «kinézésű» úri ember. Nem tagadhatom, hogy még ma is szeretem. Nemes gondolkozásig akit érdemes is szeretni. De neje valóban nem lehetek.

A gombot megforgató hosszúkás, gyöngéd újjai között s átadta nekem.

— Tegye el. De ne adja a szabójának, majd én egyszer fölvarrom.

És kinézett az ablakon.

Ott künn hideg eső szemecsel. A kavargó őszi szél egy-egy csomó utcza szemetet föl-fölcsapott az ablak üvegére. Egy vékony, sárga szalma-pozdorja reá ragadt.

Berta összehúzta szemöldeit s úgy nézett rája.

Hirtelen felém fordult s türelmetlenül szólított meg.

— Jöjjön hát közelebb.

Gömbölyű karját, melyen megfeszült a könnyű battiszt ruha, merően kinyújtá.

— No nézze csak ezt a szalma-pozdorját! Látja?

Be sem várva feleletemet, gyorsan folytató.

— Úgy tudom, hogy maga végtelenül szereti a borjú-fricandót. Nos, mondja, mit csinálna, ha az a szalma-pozdorja esetleg fricandóvá változnék s ön idebentről látná *éhesen*?

— Egyszerűen kinyitnám az ablakot s be-emelném.

— Esetleg *betörné* az ablakot a könyökével?

— Természetes.

— No, látja, az én férjem nézné éhes szemekkel: nézné reszketve; mint akinek el akar menni a Péterkéje, nyelvével megnyálná a szája széleit, nagyot fohászkné s tehetetlenül, gyáván besétálna a saját szobájába. Ön bizonyára teljesen megért engem, ha még hozzá teszem, hogy a pápám, meg a bátyám leány koromban annyiszor ellazsnakoltak, hogy a végtelen gyöngédség reám éppen az ellenkező hatást teszi.

— Mikor a férjemet, mint legényembert először megláttam, így kiáltottam föl: ő vagy senki más. Tudja miért történt ez? Mert egyszer az utcán sétáltam. Sebes vágatásban jött felénk egy ötös fogat. A három első ló szügybe vágott s aztán előre kapott fejvel vadul rántotta meg a sárga gyeplőket. Úgy állott a dolog, hogy egy pillanat alatt pozdorjává tapossák azt a czók-mókot, amitől a kofák már fölugráltak. Hanem az, akinek ostor volt az egyik kezében, kinyújtott jobb karjával úgy vissza rántotta a lovakat, hogy azok térdre buktak. Kettőnek ki is bicsaklott a lába. Ez a hatalom imponált. Szerelmes lettem. Azonban csalódtam. Férjem csak a lovakkal szemben volt erős és akaratos.

Egy másik gombomat fogta meg és azt is forgatni kezdte. Kis ideig hallgatott, majd újra beszélt.

— Bizonyára olvasott ön gyermek korában lovagregényeket. Nos, képzeljen ön engem, ámbár bajosan fog menni, várkisasszonynak. Férjemet pedig tegye meg Wesselényi Ferencznek, aki jön bevenni Murányvását. Amint megtudja, hogy a várparancsoló nem férfi, hanem nő, mit csinál? ostromolni kezd, mint a regebeli Wesselényi? Nem. Táborba száll. Én meglátom. Képzelheti, nem azt csinálom, amit Széchy Mária, hogy búban epesztem magamat, hanem a véralkatomnál fogva kitörök. Lovag Wesselényi erre nemtelennek tartja a harczot gyöngé nő ellen, leteszi a fegyvert és ke-

zet csokol. Ez szép, ez gyöngéd eljárás. De édes Istenem, a férfias tett csak az lehet, hogy lefegyverez és megadásra kényszerít.

— Menjen tehát kedves ügyvéd úr a férjemhez s mondja meg neki, hogy ily körülmények között többé nem lehetek a felesége. Tudja, az én nagyapám és nagyanyám paraszt emberek voltak. A szüleim már igen finom urak akarnak lenni. Nos, a *parasztvér* kitör helyettük is én bennem *kétszeresen*. És ezzel a kétszeresen parasztvéremmel könnyű szívvel venném, ha a férj eldöngetne amúgy magyarmiskásan; de hogy végtelen csodálatba és szörnyűködésbe essék, mikor én hagymás rostélyost vagy kolbászt akarnék enni és csupán a krémes süteményt meg a befőtt gyümölcsöt tartsa eledelemnek, ez az ultraidealizálás, ez kiállhatatlan. Itt van a másik gombja. Isten vele.

Kezet nyújtott.

Nekem a fejem kábult, mikor az utcára kiléptem.

Valóban különös.

Egy fiatal, szőke asszonyka, aki maga a finomság, kicsi keze, lába, fiatal a melle, picziny az ajaka, gyöngö, hajlékony a dereka, mint a zsöngö vessző, csak a szemei nagyok; aki, úgy látszik, figyelmes kíméletet érdemel, mint egy csillogó, törékeny üveg alma, egy ilyen asszonyka elkeseredik és elválík csak azért, mert a férj puha pehelyben tartja a

ragyogó üveg almát s nem veszi észre, hogy az tulajdonképpen gummi lapda, amelyik ha behorpad is. hát újból kiduzzad.

II.

Harmadnap színházban találkoztam vele.

Shakespere «Makranczos hölgy»-ét adták.

A férj épp akkor rángatta karjánál fogva a kis naivát, mikor Berta mellé ültem.

— Ez az én kedves darabom. Férfi, aki mer is, tud is tenni, ez az én ideálom.

Megragadtam a két kezét s belemélyedtem a tekintetébe.

Mosolyogva húzta ki az enyémből.

— Bizony Isten nem gondoltam magára!

Ez ugyan kissé lehűtő közbeszólás volt, de a fiatal ember porszemből is várat épít. Nem tángítottam tőle. Feladtam a felöltőjét és haza kísértem.

A kapuban még egyszer eldicsérte Shakesperet és kezét nyújtott. Én nem bocsátottam el, hanem végignézve a nagynénjén. aki majd elaludt oldala mellett, megráztam kezét és hirtelen kérdém:

— Hát nem hív meg egy csésze theára?

Megütődés nélkül felelte:

— Ha ez az összes, értse meg. ös.s-c.s és kizárólagos kívánsága . . . no találja ki. hogyan akartam befejezni?

— Miért ne!

— Nem. Akkor csak *maradjon*.

Kirántotta kezét s mint a villám besillant a kapun. A becsapott kapu végtül-végig levitte a karomról a bőrt s míg a fájdalom áthatított rajta: odabelül csöngve, hatalmas hullámokban fölhangzott egy édes, egy végtelenül dévaj női kaezagás.

Másnap azonban mégis csak ott voltam theázni.

Azt hittem, átlépek a Rubikonon.

A szamovár zúgott, berregett a kicsi triposz közepén és én szó nélkül, de gondolom lázbagyult arezczal, tükröző szemekkel néztem, amint lehajtott a szamovár fölé, fölemelte fedőjét, melyről lecsöp-pent a forrott víz csapadéka és a fedő felett nézett reám mereven s ha nem áltatom magamat, mondhatnám éhesen, delejező szemekkel, mint egy boa constrictor. E pillanatban éreztem, amint lábai az enyéimhez értek.

Lecsapta a fedőt.

— *Eh. még nem jól forr!* — sziszegte inkább, mint mondotta és felszökött helyéből. Fölugrottam én is s most én voltam a boa constrictor, aki rácsapott prédájára. A meleg, rugalmas asszonyi test a lábától az ajkig tapadt hozzám, mint egy gőzfürdő leheleté.

Soha édesebbet és soha zsibbasztóbbat ennél az ölelésnél! Egy ölelésnél, mert csak egy pilla-

natig tartott. Hirtelen kifejlett karjaimból. Nem kifejlett, de határozottan *lerántott* és leerőszakolt a fotójbe.

— Igyék theát!

Félig öntötte cognackal csészémet s belehabzsolt a piros nyelvével.

Egy hajtásra háromnegyedét kiittam.

Mintha láva-folyam futott volna végig idegeimen.

Olyan arezczal. minőt még nem láttam, tekintett rám.

— Mit, ön megrázkódott ettől a kis cognac-tól! Ön *sem egészen férfi*.

Kikiáltott az ajtón.

— Mari, gyere be, segítsd föl a kabátot Szürnyeghy ügyvéd úrra és kísérd haza, gyöngékedik.

Lehajtott fővel sietett be a másik szobába.

A jutte-függöny leszakadt az ajtónál, amint megrántotta.

III.

Utóvégre is megszöktette magát egy czirkusz-heli erőművészzel. aki — mint hallom — ötöd napra a szökés után kezére csavarta a Berta hullámos, aranyárga haját és remek habvállait, melyeknél ragyogóbb fehérret csak az a boldog görög

isten látott, aki először pillantotta meg a hullámokból kiemelkedni Vénusz Anadyoménét, olyan kékre és olyan czafatosra verte, hogy többé soha nem vehetett föl dekolettirt derekat.

Hanem ezt az embert, ezt az erőszakoskodó, durva férfit, ezt aztán szerette.

PANASZOK.

I. A lejárt váltó.

El vagyok telve keserőséggel és haraggal önmagam iránt

Ma, hogy láttam a más oldalán, a más karján, mosolygó, rózsás arczával bizalmasan hozzáhajolva, édesen nevetve s boldogságtól, szerelemtől sugározva, — majd a szívem szakadt le.

Leültek a korhadozó kerti padra. szorosan egymás mellé. Ellácska kihúzott a fekete, tündöklő hajából egy piros szegfűt és átadta neki. Szemei, ezek a csillagvilágos szemek tündököltek, nevettek, sőt kacagtak. Kezeit, puha, fehér párnás kacsóit bennefedte az övében. Nem vonta vissza. Hagyta simogatni, szorongatni és igen, arczának bájos gödröcskéi vígan jelentek meg a csodálatosan sima és telt bőrön, mikor György csókjaival halmozó el e. kezeket.

És a mama? Mellettük sétált el Ilonkával, e csitri és kandi, gunyoros és hamis leánykával; és elfordították fejüket.

Szinte látszott a mama arcán a meglegedésnek egy titkos vonása, mikor Ellácskának és Györgynek bizalmaskodásait meglátta.

Nem akarta észrevenni a kézcsókokat; de én tudom, hogy észrevette és örvendett neki.

Én pedig néztem, égő szemekkel, gondolom sápadt arcczal és gyáván és kijátszottál!, tehetetlenül. leverve, egy bokor lombjai közül.

Fehér ruháján és fehér nyakán csillogott a hold fénye és szaladozott a galagonya bokor leveleinek csipkés árnyéka.

Milyen fényük, milyen harmatos csillogásuk volt e leveleknek és miként hajladoztak reszketve s talán szerelemmel vállaira! Pompás kerek vállai vannak.

Ügy éreztem, hogy nagyon, végtelenül szeretem ezt a gyermeket; és szerettem volna magamat széttépni botorságomért.

Mert világos, hogy önmagam játszottam át Ellust Györgynek.

Minden tettem kemény önvádként ötlük most elém.

Hiszen ha botor nem vagyok, most énfelém ragyognának ki ajkai mögül fehér fogai: az én kezemben nyugodnának kezei s én hajlítanám vissza válláról a galagonya bokor ágait, melyekről hűvös harmat-szemerek csöppengtek imbolygó nyakára.

Mit is tettem!

Láttam, hogy Ellácska előszeretettel könyököl az ablakpárkányon, mikor György magas, karcsú alakja, fényes cilinderben és remek szabású nyári kabátjában megjelenik az utcán.

És ilyenkor, ha hízelgő megjegyzéseket tettem az alatt sétáló barátomról, bizonyára nem ok nélkül csillantak meg az Ellus szemei.

Tudtam, hogy örömet okozok neki, ha Györgyről csevegek. Tehát csevegtem Györgyről és gyakorta oly kedves, oly szeretetreméltó dolgokat hazudoztam róla, hogy most már nem csodálkozom a rokonszenven.

György az én jellemrajzom szerint egy valódi hős, középkori lovag, józan, bölcs, víg czimbora és állhatatos, meleg szív. György, ahogy én lefőtöttem, egy szent László és egy Navarrai Henrik egy személyben.

S miért tettem mindezt?

Csak azért, mert ez Ellácska arczára édes mosolygást csalt és én imádtam ama bájos gödröcskéket. Csak azért, mert ily csevegések idején minden feltűnés nélkül hosszasan nézhettem búbajos szemibe és én reszkettem a gyönyörűségtől, ha e szemek perzselő, aczélt-olvasztó sugárzásába tekinthettem. Csak azért, mert ily alkalmakkor módomban volt kezemben tartani kezeit és én, én a mennyországot éreztem reám szakadni, minden üdvössé-

gével egyetemben, ha selyem kacsóinak delejes árama átfutott rajtam.

Valószínűleg imádtam ezt a gyermeket; de öntudatlanul.

És ha Györggyel beszélgettem: a magyar poéták összes ábrándozásait és lelkes költészetét segítségül hívtam, hogy Ellácskáról beszélhessek.

Sőt mondtam neki nem igaz történetkéket is az Elláska álmairól, melyeket megvallott a mamának s melyeket én ügyes cselszövésssel kitudtam a mamától. Természetes, hogy ez álmok gözkörébe mindig beleállítottam a György alakját.

György ilyenkor megrázta kezemet, megölelt, sőt ami férfiak között nem is szokásos, hevesen megcsókolt.

Nagy örömömré vált s büszkének éreztem magamat, hogy György egy időtől fogva sétányon, utcán és társaságokban tüntetőleg keres engem, karon fog s úgy, oly bizalommal, akkora barátsággal beszél velem, mintha kívülem számára senki és semmi más nem léteznék.

Ellus és György ez idő tájt még csak látásból ismerték egymást. És talán soha nem ismerkednek meg, mert György határozottan gyáva volt a közeledésben; talán soha nem is beszélnek együtt, ha én, én ki nem csinálom.

Úgy történt, hogy Ellusék valami majálisra készültek. Györgynek nem volt meghívója e zártkörű vigalomra. Láttam, hogy Ellácska ennek tuda-

fában nem valami nagy örömmel készül a majálisra, pedig él-hal a tánczért. Egy kis Calypsó. való-ságos kis tánczoló istenke ez a gyermek. Szemei, vállai és karjai ragyognak és reszketnek a táncz gyönyörétől. Minden, még a legparányibb csipke, a levartt szalag és a fehér gombocskák is élnek rajta. Olyan, mint egy reszkető rózsabokor.

És én ne lássam ezt a gyönyörködtető tánczot?

Elmentem a cousinomhoz. aki háziasszonya, volt e mulatságnak és addig könyörögtem neki, míg egy meghívót nem adott a György részére. Pedig sehogy sem akart adni. Valami nagy-nagy haragja volt reá. Azóta megtudtam, hogy ez a György, ez a szent László és Navarrai Henrikből összekombinált György másfél évig kegyeskedett a cousinom körül s aztán legcsekélyebb megindulás nélkül hagyta feleségül menni egy rövidáru nagykereskedőhöz, akinek ugyan öt kétemeletes háza és egy asztalfióknyi bankrésze van, de aki fősvény, mint egy Harpagon és kopasz, hideg és öreg, mint egy holdvilág.

Nos, ezzel a meghívóval futottam Györgyhöz s aztán siettem őt a vigalmon bemutatni Ellácskának.

Kéjes örömrészt szállt reám. mint kábító rózsazuhany, mikor együttes tánczukat néztem.

Megismerkedtek s ma itt van kezeim között két hálálkodó levél. Egyik csak levélke. Illatos és vékony, szálkás betűkkel van írva. Ellácska mond

benne rövid köszönetét, kusza, de bájos sorokban szíves *ön*., *ellenségemért*. A másik hosszú és áradozó. A György elhányt vonásai. Az egekben érzi magát és jó *neemtőjének* nevez.

Holnap lesz a jegyváltás, *holnap jár le a váltóm* és cousinom, aki pénzt ígért a rendezésre, mikor az Ellácska hódításáról értesült, kikergetett a szobájából.

Bizonyosan tudom, hogy ostoba voltam. És ni, ni, György még arra kér, hogy nevében virágokat rendeljék.

A szívem vérzik. El vagyok telve keserűséggel és haraggal önmagam iránt. És *a váltó, a váltó!* Mit szól hozzá a mamám, ha foglalni jönnek? Kikerget és én kénytelen leszek *golyót röpiteni agyamba*. Öngyilkos leszek.

II. A púpos.

Kaezaghatnám magamat.

Öngyilkos akartam lenni. Es miért? Mert Ellácska az ő remek fejcskéjét nem az én vállamra hajtja.

Igaz ugyan, ha azt a rózsás arcot megfürdethetném csókjaimmal, korántsem érezném magamat olyan kellemetlenül, mint ma, mikor Harpagonomat (ez az én kedves cousinom fősvény férje) kénytelen voltam el érzékeny ültén, két oldalról

is megcsókolni váltóadósságom kifizetésének köszönetűl.

Meghalni valóban nehezebb, mint ahogy gondoltam, különösen ha már nincs sürgősen lejáró adósságunk és pénzhitelünk emelkedett.

Azok az ólomgolyócskák, melyek hivatva volnának szívünket összeroncsolni, mindenesetre kedvesebbek egybefoglaltál! papírnyomtatóul, mintha a doktorok szednék ki belőlünk egy titokzatos számmal, melynek mystikus neve *«kutasz.»*

Nem leszek öngyilkos, bár szívem még vérzik és az Ellácska arcza folyvást zsarnokoskodik lelkemben. Gyógyítani fogom magamat. Már is érzem, hogy tombol bennem az életvágy.

Azt hiszem, leghatásosabb gyógyítási módnak kínálgozik *ey/y/ új sxerelein.*

Szeretni csak kell. Ez természetes.

Ám ragyogtassa Ella szemeit Györgyre, engem ez többé bántani nem fog. Érdemes is egy olyan kis leánykát szeretni. Hiszen Ella még azt sem tudja, hogy a szerelem korántsem ér ott véget, ha aczélvillogásu hajából átad Györgynek egy bimbót. Ellácska még azt sem tudja, hogy egy kis leánynak, aki magát már nagy leánynak tartja, tiltva van ilyes dolgokról beszélni: ismét szorít a fűzőm», vagy «Ilonka ma fölvilágosított, (az anthropológiából tudja) hogy a paradicsombeli Ádám álma és az ismeretes oldalborda semmi más, mint mese,»

Ha Ella valóban nagy leány volna, a fekete haja tövéig elpirulna, mikor ilyes kifejezéseket használ. De Ella nem pirult el, csak megbotránkozott a Szent írás illetén profanálásán.

Különb is leányokat egyáltalán nem érdekes szeretni.

Hanem asszonyokat? Az már más. *Menyecs-kébe lestek szerelmes*. Ezzel szerzek magamnak gyógyulást és elégtételt.

Még idáig nem tudtam, mit tesz az, menyecs-kéket szeretni.

Olvastam valahol, hogy semmi sem édesebb a világon, mint egy lopott pillantás-váltás titkos ideálunkkal. Azt hiszem mégis van ennél valami édesebb: maga a tilos szerelem.

Ah! futok, futok. Itt van Marianna, ez a csodálatos szőke szépség. Milyen szemei vannak! Istenemre! a vízen úszó hattyú nyaka egyszerűen összecsavart törülköző a Marianna bájos nyakához képest. És a vállalai? Ezekhez fogható nincs. Csodálom, hogy ez a tüneményes szépség idáig kikerülte figyelmemet.

Pedig Marianna fest, kitűnően czimbalmozik és verseket ír a «Hét»-be: következőképp érzékel bírna egy poétikus szerelem iránt.

Határoztam. De elhatározásomat nem fecsegek ki. Tudok én nagy titoktartó is lenni.

Boldog vagyok. Minden nap együtt fagyaltozom *Vele*. Ő rendesen sörbetet kanalaz. Piros ajkaival remek ellentétet képez ez a fehér fagy. Imádom egy idő óta a sörbetet, amely a legutóbbi időkig misztikus étel-ital volt előttem.

Marianna a napokban így szólt hozzám:

— Kedvesem — s ekkor legyezőjét kiterjesztve, areza elé emelte, úgy hogy én csak örvénylő kék szemeit s ezek fölött ívbe futó szemöldökeit láthatam, — kedvesem, ön túlságosan vakmerő.

Nem vettem ugyan észre magamon legkevesebb bátorságot sem: de miután Marianna mondta, kötelességemül tartottam a titulust elfogadni, annál is inkább, mert valahol olvastam — vagy hallottam-e? nem tudom. — hogy asszonyok az ilyes kijelentéseket ellenkező értelemben szokták használni.

Épp ezért sugárzó arczezal nyúltam Marianna bársony kezei után s bizony alaposan a hajamba kellett kapaszkodnia az egyik kezével, míg a másiktól elvonhatta ajkaimat. Valószínűleg könnyebben menekülhetett volna Marianna, ha a kezét vonja el. de úgy tetszik, az asszonyok imádóik ellen mindig a nehezebben kivihető védekezést használják.

— Ah! barátom, az ön vakmerősége hártalan.

Olyan fuvolaszerű lágysággal mondotta.

Fölugrott a fauteuilből és pírba borult arczezal tekintett reám. Szemei égtek, szemöldökei, mintha

kis kígyócskák lettek volna, úgy vonaglottak és ajkai remegtek.

Imálandó szép volt így haragjában. En térdre ereszkedtem, lábai elé csúsztam, belekapaszkodtam öltönye csipkefodrába és csókoltam azt, előbb nedves, majd száraz ajkakkal.

Csoda szép lábacskái vannak. Azt hiszem, el-sorvadok, ha ezekre a parányi jószágokra reá nem tapasztom ajkaimat.

Marianna küzdött ugyan, futott volna tovább, de én nem bocsátottam. Hátrált, hátrált; azt tartom egy ízben egyik lábacskájával a fejemre is lépett, — aztán fölsikoltott és ájultan rogyott a kanapéra.

Egy hangocska nem sok, annyi sem jött ki szájacskájából.

Istenem! Marianna azt mondotta, túlságosan bátor vagyok; de ón majdnem holtra ijedtem attól, amit míveltem. Orvos nem voltam, csak orvos-növendék: tehát (azt hiszem, eléggé rémült sikoltásokkal) bekiabáltam a cselédséget.

Marianna nagy csodálkozásomra már talpon állott és halántékait szorongatta.

— Csak egy kis szédülés.

Es áttámolygott a másik szobába.

Elöttem pedig bezárult az ajtaja örökre. A mint másnap a korszón résztvevő arezczal hozzá szegődtem, elfordította lejét s csak ennyit mondott:

— Eh! hisz ön oly gyámoltalan és meggon-
dolatlan siheder, aki könnyen kompromitálhatna; ön,
ön *púpos!*

És tüntetőleg és megvetéssel sietett el tőlem,
úgy, hogy akik jelen voltak, pedig sokan voltak,
látták megaláztatásomat.

Mintha lángolna fejem.

A szégyen dühe és szenvedélye lobog ben-
nem. Meg vagyok csalva, ki vagyok játszva és ne-
vetségessé téve.

És Marianna? Ez a méla tekintetű asszony,
ez a bűbájós ördög tapsol a kezeivel, kaczag és
udvarokat magának.

S még a Nancsi, ez a sárga hajú elevenség,
a Marianna szobaleánya, kinél kárpoztást kívántam
szerezni, még ez is szemembe vágta:

— Elájulnék, de félek, hogy ismét bekiabálná
a cselédeket, maga púpos.

Keresem a púpot, de nem találom.

III. Egy Pasteur-önkéntes.

Nem érzem magamat sehogy sem.

Ki vagyok fordítva, be vagyok fordítva, össze-
vissza vagyok forgatva.

Szóval, semmiképpen nem vagyok magammal
tisztában, különösmi pedig a szívemet cs a vagyai-
mat nem értem.

Honnan mindez?

Tegnap rajtakaptam magamat, hogy egy jó fél óráig ültem a szoba egyik sarkába mélyeszett tekintettel, minden gondolkozás nélkül.

Mikor nagyfokú merengésemből fölneszeltem, az arcom tüzelt, és szívem hangosan dobogott.

Talán szerelmes volnék?

Ez a kérdés torlódott meg agyamban.

De hiszen e kérdésre már rég megfeleltek a tények. Hónapok óta bomlom Elláska után. Szeretem, sőt imádom. Rajongok a két édes arcza. csodás tűzü két szeme és remek plasztikája, rezgő vállaiért. Nem tudok meglenni egy nap, hogy ne lássam és meg ne bámuljam fecsegő ajkacskáit és fehér fogait.

Elláska csupa életkedv és merő vidorság volt a legutóbbi időkhöz s inig a friss öröm ily rózsás világot teremtett e kicsi leány szívében, én a legsötétebb hangulatban sompolyogtam körülte, mint boldogtalan szerelmes.

Lelkemnek ezt a hangulatát értettem. Elláska fiatal szívecskójében lánggra gyűlt György iránt, (ez a György *nem én* vagyok); György viszonzni látzott szerelmét: ezért Elláska sugárzott a boldogságtól, én pedig az észre nem vett, boldogtalan szerelmes, komorkodtam, mint egy vad viharos téli éjszaka.

Ez tehát egészen természetes, világosan látható és érezhető állapot volt.

De mi történt azóta?

György kinyilvánította a férfiak előtt, hogy miután *Lindervriese* sem csappantotta meg eléggé, nem házasodik soha, vagy ha mégis házasodnék: ez csak úgy történhetnék meg, ha megpárosodásával anyagi helyzetében előnyös fordulat állana be. Talán nem szokatlan jelenség a szép leánykák életében. hogy Ellácska az anyagi helyzetnek előnyösebbé» tételére egy csöppet sem alkalmas médium.

Ennek aztán az lett a következése, hogy György egyszerre csak nem mutatkozott az Ella oldala mellett, amiből meg az fejlődött ki. hogy Ella édes arczárói eltűnedezett a sugárzó öröm és a szegény zongora billentyűi fölpattogtak a fájdalmas ízű daloktól.

Még az is természetes életemben, hogy e fordulat láttára búskomorságom lehámlott arczomról s reménykeltőnek találtam az életet.

Bizonyos — úgy gondolkoztam, — Ellácska most már, (ha más okból nem is. de boszúból legálább) engem fog szeretni.

Reszketve vártam a szerelmesek életében annyira emlékezetes gyönyörteli pillanatot, melyben ideálom ajkairól el fog roppenni a boldogító «igen».

Ez az emlékezetes pillanat azonban mindegyre váratott magára.

Már-már visszahanyatlottam régi komorságomba. Még ez is természetes fordulat lett volna.

De ekkor egy mentő gondolatom támadt.

Olvastam valamelyik orvosi, vagy antliropologiai munkában egy bolond francia bölcselkedőnek azt az állítását, hogy a szerelem tulajdonképpen semmi más, mint az idegeknek ugyanaz a hason rezgése, amit a delejes vasaknál találunk.

Ez gondolkozóba ejtett.

Istenem! Ha én is valamiképpen az enyémhez hasonló rezgésbe hozhatnám az Ella idegeit: menten reám borulna a boldogságnak csillagfényes, nyári estéje és elterítné rajtam a szerelmesek illatos levegőjét.

Ez ábrándban is pompásnak ígérkezett. Hát még a valója micsoda isteni lesz!

Azt is olvastam ebben a könyvben, hogy az idegrezgést a véralkat milyensége «kvalifikálja és dirigálja».

Nincs tehát más hátra, mint vérünket összeegyeztetni. Mi módon érjem ezt el?

Aha! megvan. Egy nagy fölfedezésre jutottam analógia útján. Ha sikerül tervem: szabadalmat fogok reá kieszközölni. Pedig sikerülni fog, mert tény, hogy pl. Pasteur beoltás által úgy össze tudja egyeztetni a véralkatokat, hogy azon azután még a veszettség sem fog. Valami bűvös peniezilusról is olvastam, mely a régi egyiptomiaknál szerelmi közvetítőként szerepelt oly formán, hogy ha egy egyiptomi

ifjú szerelmes volt egy leányba s az nem viszonzta szerelmét, hát ezzel a bűvös peniczilussal megvágta a leány s a férfi karját, ifjúi véreiket összeeresztették és Isis istennő menten közös szerelemre gyulasztotta a két gyermeket.

Ez semmi más, mint a beoltás.

Még csak másfél éve vagyok orvosnövendék, de már tudom, hogy így őszszel föl szokott lépni a himlő s ilyenkor a gondos mamák sietnek beoltatni gyermekeiket.

Bizonyos voltam benne, hogy az Ella mamája is megijed az első himlő hírére.

Csináltam tehát himlő-híreket.

Az valami borzasztó volt, ahogy én a ragályt lefestettem. Már a házmesterék Tercsije is olyan vörös tőle, mintha tele volna sömöröggel.

A mama csakugyan megijedt.

Siettünk a doktorhoz. Alkalmam nyílt látni az Ella imádandó karjait.

A doktor bácsi megfogta e karok egyikét gyöngéden, lágyan és vigyázva beleszúrt. Micsoda piros vére van ennek az Ellának!

A virágzó, hamisítatlan egészség — jegyezte meg a doktor bácsi s engedőimet kért, hogy ebből a virágzó egészségből másnak is juttasson.

Odasettenkedtem és Ellácska kaczagott hosszan, édesen, gúnyosan, mikor tündöklő szemekkel eléje állottam s bevallóm neki, hogy be vagyok oltva az ő karjaiból.

Ez történt tegnap, amióta ki vagyok fordítva, be vagyok fordítva és össze-vissza vagyok forgatva.

Mert Ellácska a legkevesebb szerelmet sem érez irántam, csak kaczag és gúnyolódik.

És csodálatos! Itt következik az, ami miatt sehogy sem értem magamat.

Nem bánt az Ellácska szeretetlen és szívtelen gúnyossága és többé arczképén se merengek el.

De ahogy Györgyöt megláttam, elpirultam és szívembe fűródott a boldogtalan szerelem érzete, — és oh fátum! — nem Ellácska, hanem *Gyönjn* iránt. Az Ellácska vérével György iránt érzett elhagyatott szerelme is szívembe költözött.

Képzeljének most egy harmadik szemeszteres orvosnövendéket, aki a tulajdon unokabátyjába szerelmes boldogtalanul (Mert ez a György valamiképen unokabátyám.) és még csak nem is kívánhatja szerelme viszonzását.

Kezdek megőrülni és borzasztóan *reszket a karom*.

NYÁRI HAJNAL

A nyári hajnal biborfeslése oly rövid idejű, mint egy orcza-pirulás.

A keleti ég lehajlásán a poetikus rózsaujjak fölnyújtása alig tart tovább, mint egy sugárözön végig szökkenése a kék selyem bútorzaton, mikor az ablak-függönyt föllebbentik.

De nem is ez a számtalanszor megénekelt *bíbor-festés* és *rózsa-ujjak nyújtása* teszi elragadóan bájoszá június hajnalát, hanem inkább a párás levegő, mely csillámos és szürke, nehéznek látszó és könnyed egyszerre s amely, mint valamely sűrű és mégis áttetsző köd gomolyodik föl az erdő összeboruló, ragyogó zöld lombjai fölött, és úszik csöndesen, hangtalanul, semmi foszlánynyal, de sőt összetömörítlen a levegő fölsugárzott napfényében.

Magas erdőhátaknak ez a párolgása, ez a fényes ködúszás, a hegyormok és erdőtetőknek kibontakozása kékes-fehéres csillogással az alakatlan éjből, ezek teszik felségessé június hajnalát.

A sötétből előtűnő, ragyogó világ, a semmiből életbe kelt dús élet, a lombok zöldje és levelek reszketőse, az özönlő sugár gyémánt-villogású tánca és lenn, az erdőaljban, ahol a hegy beleszalad a völgybe, friss csemeték gyöngye hajtásain, még nem is zöld, inkább sárgás, nyákos, fejlődő levélkéin a leszálló harmat szivárványos tündöklése, szóval a viruló pompára ébredés, ezeknek együttes, öszhangzatos megjelenése adja meg június hajnalának gyönyörködő tető szépségét.

Madarak felröppenése, szárnyaik suhanó verése a reszkető levegőben, hangos megjelenésük a hajlongó lombok között és az ugar megsimult földhányásain, zsongó méhek szállása a rekettye-bokrok fűvéből sarjadzott virágok kék fejceskéin, ezek már csak kedvesés beszédes uszályai a kifeslett hajnalnak.

Ott, hol olyan a föld, mint a nyugvó tenger simasága, hol tehát a végtelenbe nyúló rónák buza-kalászos lapálya terül el. ott másként szakad föl a hajnal.

Talán nem olyan szépen, nem oly pazar pompával, nem azzal a vibráló reszketőssel, mint az erdők között, a szőlőhegyek alján; de azért nem kevesebb üdeséggel és kedvesen száll föl s öltözik fényességbe az oszladozó nyári éj a pusztákon is.

A *hold* már lebukott, a tejút fehér sávja már alig több egy szakadozott, vékony ívű fátyolfoszlánynál: itt-ott egy-egy kicsi csillag még remeg, a Vénusz pompás ragyogása még kigyúlt fényben su-

gárzik; de égragyogás, csillagtündöklés, tűnő fény, alig pár pillanatnyi már.

A nyári éj beleszakad a homályos szürkességbe, egy negyedórái zűrös álomba.

Az ég és föld, a tanyai bokrok és templom-tornyok, szalmakazlok és kútgémekek lengő ostorai összelelkeznak, egybeolvadnak, homályos és sötétes, néma alaktalanságba vegyülnek.

Egyszerre kelet felül, a szürkéségből, oly községből, hogy szinte hozzá szaladhatunk, némiben kékes és némiben pirosas fél körív száll föl csendesesen.

Nem a «rózsaszínű» sugarak feltűnése, nem az égi boridat szerte foszlósa ez, de egy fényes, tele árnyék emelkedése.

Ez a búzaföldek júniusi hajnalának első csilláma.

A világosság diadalmas fölvonulása az Orkuszból.

Pár pillanat még s inie megcsillan előttünk előbb halványan, majd némi pírban a közeli falu bádog-fedeles tornya. Keresztje, mintha tüzet szikráznék és födele olyan, mintha leöntöttük volna folyó üveggel.

Harmat tündöklése talán a mohos zszindelyen.

A nap most bukik föl.

Arculatján még fátyol van. Sugara nem meleg és szinti' bele lehet tekinteni fényességébe.

De micsoda változás rövidke idő alatt!

Arczunk nedves lett a szálló ködtől, harmat permetezése észrevétlenül meglepett és mellettünk, körülünk és felettünk a fényesderű beláthatatlan távolságban.

A búza zöldje csillog, repcze-tarlón kimaradt katángkóró száraz, tövises ágai szinte fürtösek, ugaruk muharának szakállá úszik a sugárzásban.

Csupa fény és merő tündöklés a levegő, a kibontakozott falu, az akácza levelek, a szalmás ereszetek, lovak sörényei, röppenő madarak szárnyai és galambok bóbitás fejei.

S mind ezek fölött s mind ezek között egy tűnő, suhanó szellő, melyről nem tudni, honnan jó, csak kéjes, simogató lebbenését érezni az arcokon.

Szinte tágul a tüdő, nyiladozik a szív és frissül az agy.

Gyermekkori kedves dalocskák üde zsongalma leng körül és vágy keletkezik bennünk átölelni ifjú szerelemmel az egész bájos júniusi hajnalt.

Micsoda semmiség és micsoda zűrösség ehez képest a városok hajnal-hasadása.

A kávéházakból még rekedt torkok danája to-lakodik ki. cigánymuzsika hamis hangja visít, az ablakok zöld rolettái leeresztvők, az utezaköveze-ten semmi fény, a levegőben se madarak sebes vc-résű szárny-csattogása, se lombok reszketőse, csu-pán musliczák rajzása látszik meg a magas kőházak közé beszökött napsugár iveri között.

De ah! némi szokatlan mégis van e hajnal-hasadásban.

Gizike kinyitja az első emeleti ablakot, fiatal, hamvas arczocskáját kidugja a barna függönyök mögül és csipkés hálóingben, összekóczolódott fej-

jel és elfeküdt karokkal megigazítja virágait az ablakpárkányon, hogy egy kis hajnali napsugár! kapjanak.

Kitekint az ablakon.

Fölsikolt s hátra tántorodik.

Illúziókból szótt hajnal-álma menten szerte foszlik. Az, akit oda lenn lát éji tivornyától összegyűrt arczczal, lázas szemekkel és reszkető karokkal pajkoskodni Julosával az elcsapott szobaleánnyal, az ott Dini, a Barna bácsiék fia, az ő jegyese.

Beleszökik szűzi ágyacskájába, s valami vaskos undort érez szívére nehezedni.

TARTALOM.

	Lap
Az örök menyasszony	0
Az isteni mathézis	19
Özvodászat	25
Az első kliens	35
Eladó villa	13
Csúnya asszony	55
Kaczagó galambok	61
Királyfogás	61
A gyanú	73
Haragszik.....	89
Selyem kendő meséje	95
Nyúzzon meg.....	105
Rongy	113
Egy elhatározás	119
Parasztvér	125
Panaszok.....	133
Nyári hajnal.....	149